

ماہنامہ | Monthly | مہیناتی

بانک The Bank

۲۱۶ گزہ - ۱۴۴۷ محرم الحرام - ۱۴۰۴ جنگاڼی

د مالي پوهې په خپرولو کې د ديني ادارو رول

پاڼه ۷

آينده اقتصاد ھاى در حال توسعه با ارز ھاى
ډيجيټلې بانک ھاى مرکزي

ساخته ۲۱

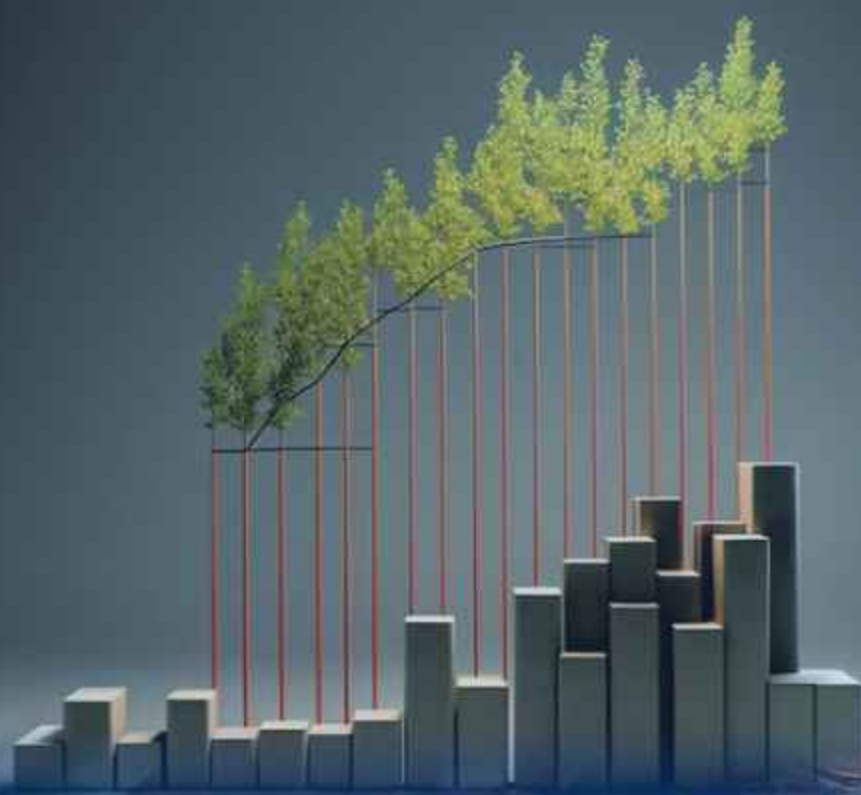
Interoperability in Electronic Payments

۲۱

هموطنان عزیز!

بانکها محل مصئون و امن برای نگهداری پول های شما می باشد. با افتتاح حساب بانکی، پول خویش را از خطرات آتش سوزی، سرقت و مندرس شدن نجات دهید و از مزایای انتقال سریع و محفوظ پول، خریداری آنلاین و انجام معاملات تجاری از طریق حساب بانکی، مستفید شوید.

د امتیاز خاوند: د افغانستان بانک

کتنپلاوی: فدا محمد فیضان، احمد جواد سداد او محمد ادریس رونق

سرلیکوال: شفیق الله بارز

- ۱ د مراکش په پلازمېنه رباط کې د اسلامي مالي خدماتو بورډ ۲۳ کلنۍ غونډه
- ۲ برگزاري نشتې با نمایندگان اتحاديه سرتاسري صرافان کشور
- ۳ د افغانستان بانک لومړي مرستیال د افغانستان او امریکا د سوداګرۍ خونې له رئیس سره ولیدل
- ۴ صندوق بین المللی پول څگونه تمويل می شود و اهمیت آن بر اقتصاد جهانی چیست؟
- ۷ د مالي پوهنې په خپرولو کې د دیني ادارو رول
- ۱۰ آسیا کولای شي د سوداګریزو کرکېچونو له زیاتوالي سره سره اقتصادي پیاوړتیا ته وده ورکړي
- ۱۵ چرا برنامه های "تحصیل همراه با کار" برای آینده نیروی بشری حیاتی است
- ۱۹ اقتصادي خبرونه
- ۲۱ آینده اقتصادهای در حال توسعه با ارزهای دیجیتلی بانک های مرکزی
- ۳۱ Interoperability in Electronic Payments

مسئول مدیر: انور الله حیات

خبريالان: سيد خالد خالقيار او زاهد الله احمدي

دیزاین: خالد احمد فیضی

فوتوژورنالیست: زیرک ملیا

د وېش مسئول: نصرت الله احمدزی

د چاپ شمېر: ۱۲۰۰ ټوکه

کال: اوولسم

پته: د افغانستان بانک

د ثبت کچه: ۶۵۸

تلیفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۴۷۶۹

فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۳۰۵

برېښنالیک: magazine@dab.gov.af

وېب پاڼه: www.dab.gov.af

۲۱۶

د مجلې د مقالو او انځورونو کارول د سرچینې په ذکر کولو سره جواز لري.

استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

د مراکش په پلازمېنه رباط کې د اسلامي مالي خدماتو بورډ ۲۳ کلنۍ غونډه

د افغانستان بانک د ټولو سرپرست
رئيس ښاغلي نور احمد آغا او مل ېلاوي
د روان ميلادي کال د جولای د مياشتې
د ۱-۳ نېټې پورې د مراکش په
پلازمېنه رباط کې د اسلامي مالي
خدماتو بورډ په درويشتمه کلنۍ غونډه
کې گډون وکړ. پدې غونډه کې چې د
مراکش د مرکزي بانک (بانک المغرب)،
په کوربه توب جوړه شوې وه د افغانستان
بانک په گډون د نورو اسلامي هېوادونو
د ۳۴ مرکزي بانکونو رئيسانو، مرستيالانو
او استازو گډون کړی وو.

په ياده غونډه کې د بورډ د تېر کال
اجراآت او د اسلامي بانکوالۍ او مالي
مسایلو اړوند راپورونه د غړو هېوادونو
لخوا تر بحث وروسته تصویب شول.
همدارنگه په غونډه کې شپږو اسلامي

هېوادونو او د اسلامي بانکوالۍ نړۍ والو
مؤسساتو د صادراتو، وارداتو، پانگونې او
د صکوکو له لارې د بنسټيزو پروژو د
تمويل په برخه کې خپلې تجربې له
گډونوالو سره شریکې کړې.

په غونډه کې د راتلونکي کال لپاره د
شریعت د اصولو پر بنسټ د اسلامي
بانکوالۍ د اړوندو معیارونو په ښه
تطبیق، په اسلامي بانکي او غیر بانکي
سکتورونو کې د ثبات او ښه مدیریت په
پیاوړي کېدو، مالي شمولیت، ظرفیت
لوړونې، د ډیجیټلایزیشن او په مؤثره
توگه د مالي ټکنالوژۍ پر کارولو او په
نړۍ واله کچه د اسلامي بانکوالۍ او
تمويل د ترویج پر وړاندې پر شته
گواښونو، پلانونو او عملي اقداماتو بحث
وشو.

برگزاری نشست با نمایندگان اتحادیه

سرتاسری صرافان کشور

۲۵ ذوالحجّة الحرام ۱۴۴۶ - نشستی تحت ریاست محترم صدیق الله خالد معاون اول د افغانستان بانک با نمایندگان اتحادیه صرافان برگزار گردید.

طی این نشست روی مشکلات صرافان، راه حل ها، آغاز روند لیلام در زون ها، پروسه طرح بدیل بولی و شماری از موضوعات مرتبط دیگر بحث و تبادل نظر صورت گرفت.

محترم صدیق الله خالد معاون اول د افغانستان بانک پیرامون نقش صرافان در رشد اقتصادی کشور صحبت کرده و

از تعهد بانک مرکزی در راستای حل مشکلات آنان اطمینان داد.

معاون اول د افغانستان بانک در بخشی دیگر این نشست پیرامون تطبیق طرح بدیل بولی صحبت نموده، گفت که این طرح به منظور تنظیم بهتر امور و میکانیزه سازی فعالیت ها در این بخش، ایجاد شده است تا بازار به گونه منظم مدیریت و مطلوبیت آن بیشتر گردد.

محترم صدیق الله خالد در ادامه سخنان خود افزود که روند لیلام اسعار از مرکز به زون ها گسترش خواهد یافت تا در پرتو نیازهای بازار، شفافیت و مؤثریت در

توزیع اسعار بیشتر مورد توجه قرار گیرد. صرافان اشتراک کننده در این نشست نیز مشکلات و پیشنهادهای خود را مطرح نموده و از رهبری د افغانستان بانک، خواهان رسیدگی به مشکلات و پیشنهادات صرافان شدند.

قابل یادآوری است که در این نشست، نمایندگان همه زونهای اتحادیه صرافان و شماری از آمرین و معاونین آمریت های مختلف د افغانستان بانک، نیز حضور داشتند.

د افغانستان بانک لومړي مرستیال د افغانستان او امریکا

د سوداګرۍ خونې له رئیس سره ولیدل

چې د هېواد د اقتصادي ودې په برخه کې له هیڅ ډول هڅو څخه ډډه ونکړي.

ښاغلي خالد د افغانستان بانک لخوا د پیسو وینځلو او د جرمونو څخه د را پیدا شویو عوایدو د مخنیوي د رژیم د پیاوړتیا، د صرافانو او پولې خدمتونو وړاندې کوونکو د سکتور د میکانیزه کولو او په مطلوب حد کې د انفلاسیون د ساتلو په برخه کې ډاډ ورکړ.

نوموړي زیاته کړه چې په تېرو دریو کلونو کې د افغانستان د بانکي سکتور په متقابلو بانکي اړیکو کې ډېر پرمختګ رامنځته شوی، د بانکي سکتور له لوري خلکو ته د مالي تمویلانو د ورکړې په برخه کې د تېر کال په پرتله ۷۱ سلنه زیاتوالی راغلی دی، همدارنګه یوازې په وروستۍ یوه ربع کې په بانکي سکتور کې د امانتونو کچه ۷.۹ میلیارده افغانۍ لوړه شوې ده او د پیسو د نړۍ والو لېږدونو په برخه کې ډېرې ستونزې حل شوې دي.

د افغانستان او امریکا د سوداګرۍ ګډې خونې رئیس، ښاغلي جیفری ګریکو، څرګنده کړه چې نړۍ په تېرو دریو کلونو کې د افغانستان د اقتصادي او بانکي سکتورونو د مثبتو بدلونونو شاهه پاتې شوې ده. نوموړي زیاته کړه چې د روان میلادي کال د اګسټ په میاشت کې به د بانکي سکتور د متقابلو اړیکو د پراخېدو په موخه یو کنفرانس جوړ شي، او د افغانستان بانک ته یې په دې کنفرانس کې د ګډون او وینا بلنه ورکړه.

۱۴۴۷ محرم الحرام ۲ مه - د افغانستان بانک لومړي مرستیال ښاغلي صدیق الله خالد په خپل کاري دفتر کې د افغانستان او امریکا د سوداګرۍ د ګډې خونې رئیس ښاغلي جیفری ګریکو سره ولیدل.

په دې غونډه کې د افغانستان د خصوصي سکتور د پیاوړتیا، د سوداګرۍ د ودې او د متقابلو بانکي اړیکو د پراختیا په برخه کې د ګډو همکاريو او یو شمېر نورو اړوندو موضوعاتو په اړه خبرې وشوې.

د افغانستان بانک لومړي مرستیال ښاغلي صدیق الله خالد وویل چې د هېواد بانکي او غیر بانکي مالي سکتورونه د هېواد په اقتصاد کې مهمه ونډه لري او د افغانستان بانک ژمن دی

صندوق بین‌المللی پول چگونه تمویل می‌شود

و اهمیت آن بر اقتصاد جهانی چیست؟

(این مقاله از وب سایت صندوق بین‌المللی پول ترجمه شده است.)

اجرای این مأموریت از طریق یک مکانیزم خاص برای ایجاد و استفاده از منابع مالی فراهم گردیده است که آن را می‌توان به مثابه یک اتحادیه قرضه‌دهی، با ظرفیت تا حدود یک تریلیون دلار، میان کشورهای تصور کرد.

اتحادیه قرضه‌دهی برای کشورها

در نظر بگیرید چگونه یک اتحادیه قرضه‌دهی عمل میکند. اعضا نه تنها پول خود را برای دریافت تکتانه از سبده‌های شان، واریز میکنند، بلکه میتوانند از این صندوق، قرضه نیز اخذ کنند.

صندوق بین‌المللی پول به گونه مشابه عمل میکند. این نهاد دارای ۱۹۱ کشور عضو می‌باشد که برای هر کشور بر اساس جایگاه نسبی آن در اقتصاد جهانی، یک "سهمیه" تعیین گردیده است. این سهمیه‌ها، عناصر اساسی و بنیادین ساختار مالی صندوق را تشکیل می‌دهند.

سهمیه تعیین شده برای هر کشور، هم سقف مشارکت مالی آن کشور در صندوق را مشخص می‌سازد و هم میزان دسترسی آن به منابع قرضه دهی صندوق را تعیین می‌نماید.

صندوق بین‌المللی پول معمولاً به عنوان نهادی شناخته می‌شود که به کشورهای درگیر بحران‌های اقتصادی قرضه می‌دهد. اما منابع مالی خود این صندوق از کجا تأمین می‌شود؟ این نهاد چگونه فعالیت‌های اساسی خود را تمویل و مصارف عادی اش را پرداخت می‌کند؟

باید یادآور شد که صندوق بین‌المللی پول صرفاً نقش مهارکننده بحران‌های مالی را ندارد. این نهاد همچنان برای کشورهای عضو مشوره‌های پالیسی و کمک‌های فنیکی فراهم می‌نماید تا آنان بتوانند شرایط اقتصادی مناسب و نهادهای مؤثر را برای حفظ ثبات اقتصادی و مالی، تسریع رشد اقتصادی، ایجاد فرصت‌های کاری و بهبود سطح زندگی شهروندان خود فراهم سازند.

این یک مدل تأمین مالی بوده که هم به نفع قرضه‌گیرندگان و هم به نفع قرضه‌دهندگان است. کشورهای که منابع مالی برای قرضه‌دهی صندوق بین‌المللی پول فراهم می‌سازند، در مقابل، یک طلب دارای تکتانه، قابل نقدینگی و مصئون بر صندوق دریافت می‌نمایند. نکته مهم این‌جاست که این طلب به عنوان بخشی از ذخایر اسعاری آن کشورها محسوب می‌شود.

این ساختار همچنین به این معناست که برخلاف بسیاری از سازمان‌های بین‌المللی دیگر، صندوق بین‌المللی پول برای تمویل فعالیت‌های خود متکی به حق‌العضویت سالانه یا کمک‌های بلاعوض از تخصیص بودجه کشورهای عضو نیست.

تمامی این موارد برای اقتصاد جهانی اهمیت زیادی دارد. صندوق بین‌المللی پول، با جمع‌آوری منابع مالی کشورهای عضو، نقش محوری در ایجاد یک شبکه مصئون مالی جهانی ایفا می‌کند. این نهاد کشورهای را حمایت می‌کند که در پرداخت تعهدات مالی بین‌المللی خود، مانند پرداخت پول واردات یا بازپرداخت قرضه‌های خارجی، با مشکل مواجه شده‌اند. در صورت بروز بحران در بیلاتس تادیات، کشورها می‌توانند به‌گونه فوری از صندوق بین‌المللی پول درخواست کمک نمایند.

برای وضاحت بیشتر، صندوق بین‌المللی پول کمک‌های انکشافی یا تمویل پروژه‌ها، مانند قرضه برای ساخت زیربناها و موارد مشابه را فراهم نمی‌کند؛ این کار توسط سایر نهادها انجام می‌شود. صندوق به‌عنوان آخرین مرجع قرضه‌دهنده، تنها در حالات اضطراری حمایت مالی موقتی برای کشورهای دچار بحران فراهم می‌سازد. اما مزایای این نوع کمک‌ها کمتر از کمک‌های دیگر محسوس نیست. قرضه صندوق در کاهش تأثیرات منفی بحران بر مردم عادی نقش مهمی ایفا می‌کند. این قرضه اعتماد را احیا می‌کند و فرصت قابل ملاحظه‌ای را برای تطبیق اصلاحات اقتصادی فراهم می‌کند تا کشورها دوباره روی پای خود بایستند.

این کمک نه تنها برای کشورهای نیازمند بلکه به نفع تمام کشورها، حتی اقتصادهای توسعه‌یافته، تمام می‌شود. واضح است که اگر بی‌ثباتی در یک کشور یا منطقه نادیده گرفته شود، پیامدهای آن می‌تواند به سایر کشورها، بطور مثال از طریق نوسانات سرمایه‌گذاری یا افزایش فشارهای مهاجرت، نیز سرایت

کند. به عبارت دیگر، حمایت از یک کشور نیازمند، در واقع نوعی منافع آگاهانه و درازمدت برای تمام کشورها محسوب می‌شود.

شرایط

زمانی که کشورهای عضو از صندوق بین‌المللی پول قرضه می‌گیرند، کشورهای قرض‌دهنده در برابر منابعی که برای قرضه‌دهی صندوق در اختیار گذاشته‌اند، جبران منصفانه دریافت می‌کنند — یعنی همان تکتانه مبتنی بر بازار، شبیه به همان تکتانه که شما از یک قرضه تقریباً بدون خطر انتظار دارید.

فهرست کشورهای قرض‌دهنده شامل آن دسته از اعضای صندوق است که وضعیت اقتصادی‌شان، به‌ویژه در حساب‌های خارجی، به اندازه قوی است که توان حمایت از سایر کشورها را دارند. در سال ۲۰۲۴، حدود ۵۰ کشور قرض‌دهنده، در مجموع تقریباً ۵ میلیارد دلار تکتانه به‌دست آوردند؛ این تکتانه مربوط به منابعی بود که برای قرضه‌دهی غیرامتیازی صندوق فراهم کرده بودند.

کشورهای عضو همچنان از قدرت منابع جمع‌شده مشترک بهره‌مند می‌شوند. به عنوان مثال، ایالات متحده آمریکا که بزرگ‌ترین سهام‌دار صندوق بین‌المللی پول است، در برابر هر یک دلار که این کشور برای قرضه‌دهی در اختیار صندوق قرار می‌دهد، صندوق می‌تواند چهار دلار دیگر از سایر کشورها جذب کند. در مجموع، ظرفیت کلی قرضه‌دهی صندوق نزدیک به یک تریلیون دلار می‌باشد. علاوه بر آن، قروض صندوق می‌توانند نقش محرک را برای جذب منابع مالی حیاتی از سوی سایر نهادهای مالی بین‌المللی، و مهم‌تر از همه، از سکتور خصوصی ایفا نمایند. برای کشورهای قرض‌گیرنده، این عضویت در اتحادیه قرضه‌دهی «مانند یک ریسمان نجات اقتصادی در سطح کلان عمل می‌کند. مبلغ قرضه‌های که این کشورها دریافت می‌کنند، چند برابر سهمیه اختصاص‌یافته به آن‌ها در صندوق است. به‌منظور رسیدگی به چالش‌های بنیادی اقتصادی، این قرضه‌ها معمولاً همراه با برنامه اصلاحات اقتصادی و شرایط مشخص از سوی صندوق ارائه می‌شوند. مزایای این شرایط در نرخ تکتانه مناسب قرضه‌ها بازتاب می‌یابد، نرخ‌هایی که به مراتب پایین‌تر از آن چیزی است که کشورهای آسیب‌دیده از بحران در بازارهای خصوصی سرمایه با آن مواجه می‌گردند.

مصارف اداری می‌شود. اما صندوق برای تأمین این مصارف متکی به تخصیصات سالانه بودجه یا هیچ‌گونه حمایت مالی از سوی مالیه‌دهندگان نمی‌باشد.

برعکس، این مصارف به طور کامل از عواید حاصل از قرضه‌دهی و سرمایه‌گذاری‌ها تمویل می‌گردند. این منابع عایداتی، همراه با مدیریت محتاطانه مصارف در چارچوب یک بودجه ثابت، به صندوق این امکان را می‌دهند تا ذخایر مالی خود را تقویت کند. بودجه اداری صندوق، پس از تعدیل برای نرخ تورم، امروز تقریباً در همان سطحی قرار دارد که ۲۰ سال پیش بوده است.

تمامی این عناصر در ساختار مالی صندوق بین‌المللی پول نقش حیاتی دارند. این ساختار از بسیاری جهات خاص و یگانه است، اما اصول اساسی آن ساده می‌باشد و از بدو تأسیس این نهاد، در اساس‌نامه آن نهادینه شده‌اند.

هنری مورگنتاؤ، وزیر خزانه‌داری ایالات متحده آمریکا، در کنفرانس برتون وودز سال ۱۹۴۴ چنین اظهار داشت: "جزئیات واقعی توافق‌نامه بین‌المللی پولی و مالی ممکن است اسرارآمیز و مبهم به نظر برسند، اما در بطن آن، ساده‌ترین نیازهای اساسی زندگی روزمره نان و معیشت مردم قرار دارد."

امروز این سخنان بیش از هر زمان دیگر معنا و اعتبار دارد. اعضای صندوق بین‌المللی پول منابع مالی خود را به صورت مشترک بسیج می‌کنند تا به رفاه اقتصادی فردی و جمعی‌شان کمک کنند. این روند برای هر دو دسته هم کشورهای قرض‌دهنده و هم کشورهای قرض‌گیرنده سودمند است و به صندوق امکان می‌دهد تا در راستای ثبات و رفاه اقتصادی جهانی نقش مؤثر ایفا کند.

مترجم: سید آصف فکرت، عضو بورد ترجمه د افغانستان بانک

کشورهای که از قرضه‌های عمومی یا غیرامتیازی صندوق بین‌المللی پول استفاده می‌کنند، نرخ تکتانه می‌پردازند که، با افزودن مقدار ناچیزی مفاد اضافی، برابر است با نرخ پرداخت‌شده به کشورهای قرض‌دهنده. افزون بر آن، صندوق بین‌المللی پول برخی صندوق‌های امانی را نیز اداره می‌کند که برای فقیرترین کشورهای عضو، منابع مالی امتیازی و ارزان‌تر فراهم می‌سازند.

سهم و مشارکت مالی کشورهای عضو در صندوق، به دلیل وجود میکانیزم‌های قوی مصئون‌سازی قرضه‌ها، بیالانس‌شیت محکم و ذخایر وسیع و قابل توجه صندوق، کاملاً مصئون و محفوظ می‌باشد. قرضه‌های صندوق همیشه به موقع بازپرداخت شده‌اند؛ به این معنا که صندوق تاکنون هیچ‌گونه ضرر قرضه را متحمل نشده و هیچ کشوری تاکنون در طلب مالی خود از صندوق متضرر نشده است.

مصارف اداری

ساختار مالی خاص صندوق بین‌المللی پول، اساس مأموریت قرضه‌دهی این نهاد را تشکیل می‌دهد، اما این تنها ویژگی استثنایی آن نیست. با عضویت تقریباً جهانی، صندوق یگانه نهاد بین‌المللی است که از سوی کشورهای عضو، صلاحیت رسمی دارد تا ارزیابی‌های منظم از وضعیت اقتصادی آن‌ها را انجام دهد؛ ارزیابی‌های که به نام مشورت‌های ماده چهارم صندوق بین‌المللی پول شناخته می‌شود.

علاوه بر این، صندوق در عرصه‌های مختلف، از مدیریت قرضه‌ها گرفته تا مبارزه با پول‌شویی و طرح اصلاحات مؤثر برای افزایش مؤلدیت، تحقیقات پیشرفته و مشوره‌های پالیسی ارائه می‌نماید. همچنان، صندوق با کشورهای عضو همکاری می‌کند تا نهادهای اقتصادی مهم، مانند سیستم‌های جمع‌آوری مالیات و چارچوب‌های سیاست پولی را ایجاد یا تقویت نمایند. این نهادهای اند که به تدوین پالیسی‌های مؤثر کمک کرده و زمینه پاسخ‌گویی در فعالیت‌های عامه را فراهم می‌سازند.

برای اجرای این برنامه کاری، صندوق بین‌المللی پول متحمل

منبع:

1- Kozack, J., & Lauwers, B. (2025, June 25). Explainer: How the IMF finances itself and why it matters for the global economy. International Monetary Fund. <https://meetings.imf.org/en/IMF/Home/Blogs/Articles/2025/06/25/explainer-how-the-imf-finance-itself-and-why-it-matters-for-the-global-economy>

د مالي پوهې په خپرولو کې د ديني ادارو رول

رسنيو لکه تلویزیون، راډیو او ټولنیزو رسنیو کارول، د ډیجیټلي او چاپي موادو خپرول او په ټول هیواد کې د عامه پوهاوي د کمپاینونو ترسره کول شامل دي.

مالي پوهه

مالي سواد یا مالي پوهه هغه علم، مهارتونو، او وړتیا ته ویل کېږي چې یو وگړی ورته د خپلو مالي سرچینو په مؤثره توگه د اداره کولو په برخه کې اړتیا لري. دا مفهوم د بودجي جوړونې، سپما، پانگونې، د تمویلاتو او پوړونو د ترلاسه کولو او اداره کولو، د مالیاتو تنظیم، او د مالي پریکړو کولو لپاره د معلوماتو او مالي محصولاتو د ارزونې وړتیا رانغاړي. مالي پوهه دا تضمینوي چې خلک د خپلو عوایدو، لگښتونو، شتمنیو، او تمویلاتو په اړه باخبره وي، او د مالي درغلیو او تېر ایستونکو معاملو څخه ځان وساتي.

مالي پوهه او ديني ادارې

د بانکوالۍ د اصولو، مالي مدیریت، او په ځانگړې توگه د اسلامي بانکوالۍ د اصولو پر پوهه سمبال وگړي د ثبات لرونکي اقتصاد یو

د افغانستان بانک د هېواد د مالي او بانکي سکتور د بقا او پیاوړتیا لپاره پرله پسې او گټورې هڅې کړې دي او دا هڅې ورځ تر بلې د چټکتیا او مؤثریت پر لور روانې دي. دا هڅې له پولي پالیسیو د جوړولو او عملي کولو او د بانک د بېلابېلو آمریتونو اړوند ستراتیژیو او پالیسیو د بډایه کولو او عملي کولو څخه نیولې د هېواد او نړۍ په کچه د افغانستان د مالي او بانکي سکتور د اعتماد رغولو او زیاتولو بېلابېلي چارې رانغاړي چې په دې کې د هېواد د بانکي او مالي سکتور د مقاومت د تضمین په موخه محتاطانه پالیسی او د افغانۍ د ارزښت ساتنې او د بانکي خدمتونو د کیفیت لوړولو په برخه کې د افغانستان بانک د کړنلارو او تگلارو عملي کول شامل دي ترڅو شفافیت زیات شي او پر بانکي سکتور د خلکو باور زیات شي. پر بانکي سکتور د خلکو د اعتماد ساتلو او زیاتولو په برخه کې د افغانستان بانک له پالیسیو څخه یوه یې د عامه پوهاوي تگلاره ده چې د بانکي سکتور د کړنو او لاسته راوړنو اړوندو معلوماتو او د خلکو د مالي پوهې د کچې لوړولو لپاره د بېلابېلو

شي د بېلابېلو مالي موضوعاتو په هکله د اسلامي شريعت په رڼا کې خلکو ته پوهاوی ورکړي. د بېلگې په توګه، که چېرې د سپما، د اصراف څخه ډډه کولو، د بودجې جوړولو، او په مسئولانه توګه د تمويل او پور اخیستلو او کارولو موضوعات د اسلامي اصولو په چوکاټ کې تشرېح شي، نو خلک به د مالي تدبیر، په لګښتونو کې د سپما او د حساب ورکولو فرهنگ ته وروزل شي.

په اسلامي نړۍ کې يې بېلگې

مدرسې، چې د ديني او اخلاقي زده کړې اصلي ځايونه دي، اوس په زياتېدونکې ډول د مالي پوهې موضوعات په خپلو نصابونو کې شاملوي. د ماليزيا او اندونيزيا څېړنې ښيي چې هغه مساجد چې قوي مالي مدیریت ولري، ښه ټولنيز پروګرامونه عملي کوي، وقف او زکات په شفافه بڼه اداره کوي، او د خلکو او مساجدو ترمنځ د دوامداره اعتماد د فضا په جوړولو کې اغېزمن دي. همداراز، په اسلامي نړۍ کې يو شمير مدرسې زده کوونکو ته د حلال عايد سرچينې، د ربا د خطر، او د اسلامي اصولو سره سمې پانګونې او سوداګرۍ معرفي کوي او د اداره کولو لارې چارې يې ورزده کوي. کله چې مساجد او مدرسې خلکو ته د مالي پوهې د زده کولو مسئوليت ته غاړه ږدي، نو دوی د داسې نسل روزنې ته ژمن کېږي چې هم د عقيدې له پلوه کامل وي او هم مالي پوهه ولري چې دا چاره د ټول شموله پرمختګ او د هېواد د ثبات لامل کېدلای شي.

د مالي پوهې د خپرولو ستراتيژي

مدرسې د اسلامي تعليماتو د بنسټيزو ارزښتونو د خپرولو ترڅنګ، کولای شي د مالي پوهې په برخه کې هم مهم رول ولوبوي. ديني مدرسې کولای شي چې د حلال عايد او لګښت، د اسلامي بانکوالۍ د اصولو، د بودجې جوړونې او د زکات د محاسبې اړوند معلومات او مفاهيم په خپلو نصابونو کې شامل کړي. دا تدابير نه يوازې دا چې زده کوونکي پر مالي پوهې سمبالوي بلکې هغوی ته د ټولنې د مالي ودې په تړاو هم د مسئوليت او ځواب ورکونې احساس ورکوي او له ديني اصولو سره د اقتصادي ژوند همغږي هم تضمینوي. کله چې زده کوونکي د حلالي ګټې، د ربا د ممنوعيت، او د شفافي معاملې اصول زده کړي، نو هغوی به هم د عقيدې او هم د اقتصاد په برخه کې مؤثر رول ولوبوي.

مهم عنصر تشکيلوي؛ د مالي پوهې په برخه کې د تلويزيون، راډيو او ټولنيزو رسنيو او د ډيجيټلي او چاپي موادو سربېره د ټولنې مشران، د مساجدو امامان، او ښوونکي کولای شي يو رغنده او اغېزناکه رول ولوبوي ځکه چې په افغاني ټولنه کې ياد اشخاص له يوه ځانګړي باور او درناوي څخه برخمن دي او دوی کولای شي چې د خطبو، ټولنيزو ناستو، او مدرسو د نصاب له لارې د بانکي او مالي اصطلاحاتو او په ځانګړې توګه د اسلامي بانکوالۍ په برخه کې د خلکو ذهنونه روښانه کړي. په اسلامي ټولنو کې، مساجد او مدرسې نه يوازې د عبادت او ديني زده کړې مرکزونه دي، بلکې د ټولنې د اصلاح، پوهنې، وېښتيا او اخلاقي لارښوونو مهم ځايونه هم ګڼل کېږي. د اسلامي تاريخ په اوږدو کې مساجد د اسلامي اقتصاد د موضوعاتو او د ټولنې هوساينې د لارو چارو لکه: زکات، وقف او ټولنيزې رفاه په برخه کې د اقتصادي بحثونو مرکزونه پاتې شوي دي. همدارنګه مدرسې د اسلامي فقهې، اخلاقياتو، او د ټولنيز مسئوليت د زده کړې مرکزونه ګڼل کېږي. دا هغه موضوعات دي چې له مالي پوهاوي سره مستقيم تړاو لري. سپېڅلی قرآن کریم او نبوي احاديث د مالي معاملو په روښتيا، انصاف، او حساب ورکولو ډېر ټينګار کوي. الله تعالی په قرآن شريف کې (بقره سورت، ۲۸۲ آيت) مسلمانان هڅوي چې مالي معاملې په ليکلي بڼه ثبت کړي، چې له دې څخه د معاملو د مستندولو په معاملاتو کې د اعتماد ارزښت په ګوته کېږي. دا لارښوونې به ديني ادارو کې د مالي زده کړې لپاره يو پياوړی بنسټ برابروي. ديني ادارې کولای شي چې نه يوازې د عامو خلکو لپاره مالي پوهه روښانه کړي، بلکې مالي سواد له فرهنگي او مذهبي ارزښتونو سره همغږی کړي، چې دا د هېواد پر مالي نظام د خلکو د پور د زياتوالي لامل کېدلای شي.

د مالي سواد په برخه کې د مساجدو او مدرسو معاصر رول

په اوسني بدلېدونکي مالي چاپېريال کې، مساجد او مدرسې د مالي پوهې په برخه کې يو ډېر اغېزناک رول لوبولای شي او په ځانګړې توګه د افغانستان په څېر هېواد کې چې د نورو اسلامي هېوادونو په پرتله پري افغانان ډېر باور لري.

مساجد، د جمعي د خطبو او ټولنيزو پروګرامونو له لارې کولای

مساجد، چې د ټولنې د اصلاح او لارښوونې مرکزونه دي، کولای شي د جمعې د خطبو او عامه وعظ له لارې د مالي پوهې مهم پیغامونه خپاره کړي. امام صاحبان کولای شي د سود د ممنوعیت او زیانونو، د تېر ایستونکو مالي معاملو، د سوداګرۍ او مالي او بانکي محصولاتو او د کورنۍ د مالي پلان جوړونې په تړاو له خلکو سره مهم معلومات شریک کړي، ترڅو خلک د ژوند په عملي چارو کې د دیني اصولو سره سم خپل مالي فعالیتونه ترسره کړي. دا ډول خطبې نه یوازې د خلکو مالي پوهې لوړوي، بلکې د دیني لارښوونو له لارې اقتصادي ثبات ته هم لاره هواروي.

د مرکزي بانک، اړوندو دولتي او غیر دولتي مؤسسو او د وړو مالي تمویلاتو مؤسسو په همکارۍ او همغږۍ، د مساجدو له خوا د ورکشاپونو او سیمینارونو تنظیمول کولای شي د مالي پوهې د پراخولو لپاره مؤثره وسیله وګرځي او د دې پروګرامونو له لارې د ډیجیټلي اداینو، بانکي خدمتونو، او د ټولنې وروسته پاتې قشرونو او ځوانانو لپاره د مالي شمولیت په اړه عملي معلومات وړاندې کړي. دا ډول فعالیتونه نه یوازې د مالي سواد کچه لوړوي، بلکې د ټولنې بې برخې قشرونه هم د رسمي مالي نظام برخه ګرځوي.

پایله

مساجد او مدرسې د اسلامي ټولنې په جوړښت کې هغه بنسټونه دي چې نه یوازې د عبادت او دیني تعلیم ځایونه دي، بلکې د ټولنیز شعور، اخلاقي روزنې، او د خلکو د باور سرچینې هم ګڼل کېږي. دا بنسټونه د خلکو د ورځنې ژوند له ټولو اړخونو سره تړاو لري، او همدا ځانګړی موقعیت دیني ادارو ته دا توان وربخښي چې د مالي پوهې په ترویج کې مهم رول ولوبوي. کله چې مالي پوهه د دیني تعلیم برخه وګرځي یعنې حلال عاید، د ربا

اخځلیکونه:

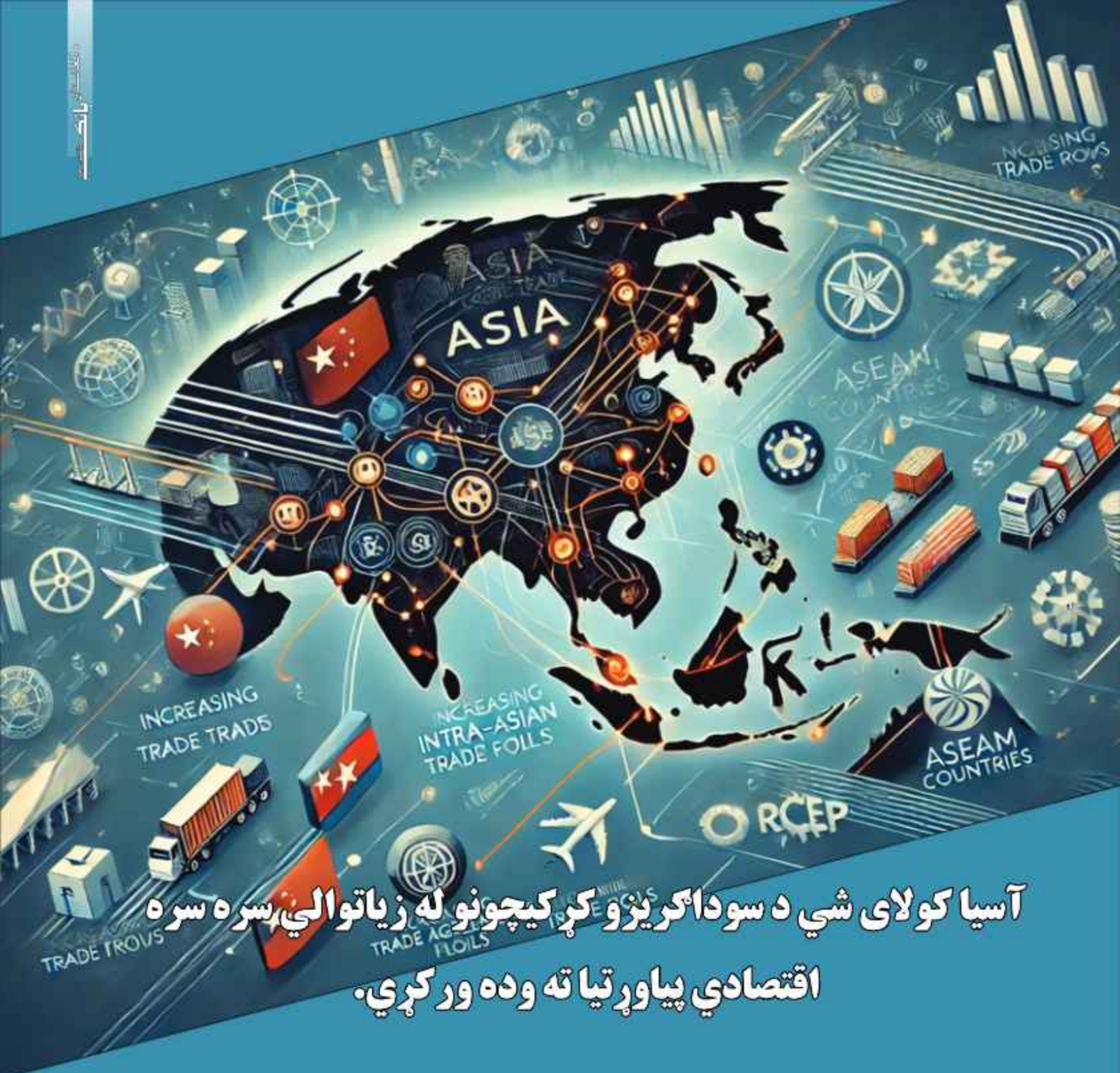
ممنوعیت، د زکات محاسبه، بودجه، د مالیاتو مدیریت، بانکوالي او د شفافو معاملو اصول د دیني نصاب برخه شي، نو دا نه یوازې د زده کوونکو د فکري پراختیا لامل کېږي، بلکې هغوی ته دا توان ورکوي چې د ژوند په مالي چارو کې پر معلوماتو ولاړې، له اسلامي اصولو سره سمې او مسئولانه پریکړې وکړي.

په افغانستان کې، چې لا هم د رسمي مؤسسو پر وړاندې د خلکو باور په تدریجي ډول د پراخیدو په حال کې دی، مساجد او مدرسې د خلکو تر ټولو نږدې، معتبر، او د لاسرسۍ وړ بنسټونه دي. د همدې اعتبار له امله، که چېرې د مالي پوهې پیغامونه د مساجدو د امام صاحبانو له خوا د خطبو له لارې، یا د مدرسو له خوا د نصاب له لارې خپاره شي، نو دا پیغامونه به نه یوازې د خلکو له خوا ومنل شي، بلکې د هغوی په ورځنې ژوند کې به عملي هم شي. دا ډول ترویج کولای شي خلک له استثمار، سودي پورونو، او مالي درغلیو څخه وژغوري. سربېره پر دې، دا چاره کولای شي وګړو ته دا توان ورکړي، چې د رسمي بانکي او مالي نظام برخه شي او خپلې شتمنۍ په شفافه توګه اداره کړي او همداراز، د ټولنې په اقتصادي ثبات کې برخه واخلي.

لنډه دا چې د مساجدو او مدرسو له لارې د مالي پوهې ترویج نه یوازې یو تعلیمي اقدام دی، بلکې دا د ټولنیز عدالت، اقتصادي شمولیت، او د ملي ثبات لپاره یوه ستراتیژیکه وسیله ده. دا بنسټونه کولای شي چې د مالي پوهې د ترویج لپاره خورا فعال او مهم رول ولوبوي، ځکه مساجد او مدارس د خلکو د باور، عقیدې، او فرهنګ سره تړلي ادارې دي.

لیکوال: سید خالد خالقیار، د افغانستان بانک د خبرونو ارشد آفیسر

1. Wijaya, H. R., Hati, S. R. H., Ekaputra, I. A., & Kassim, S. (2024). The impact of religiosity and financial literacy on financial management behavior and well-being among Indonesian Muslims. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), Article 3309. <https://www.nature.com/articles/s41599-024-03309-6>
2. Zaman, Z., Mehmood, B., Aftab, R., Siddique, M. S., & Ameen, Y. (2017). Role of Islamic financial literacy in the adoption of Islamic banking services: An empirical evidence from Lahore, Pakistan. *Journal of Islamic Business and Management*, 7(2), 230-247. <https://jibm.org/wp-content/uploads/2018/05/Zamaira-Z-et-al-Role-of-Islamic-Financial-Literacy-in-the-Adoption-of-Islamic-bf.pdf>
3. Khan, L., & Arif, I. (2022). Islamic financial literacy and intention to use Islamic banking: A role of financial considerations. *Journal of Finance & Economics Research*, 7(1), 47-59. <https://journals.iqra.edu.pk/JFER/Issue1-22/Article7/JFER2207104.pdf>
4. Md Nawi, F. A., Wan Daud, W. M. N., Ghazali, P. L., Yazid, A. S., & Shamsuddin, Z. (2018). Islamic financial literacy: A conceptualization and proposed measurement. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(12), 629-641. https://hrmars.com/papers_submitted/5061/Islamic_Financial_Literacy_A_Conceptualization_and_Proposed_Measurement.pdf
5. Mohomed, A. N. (2015). *Islamic financial literacy among QFIS students*. Hamad Bin Khalifa University, Qatar Faculty of Islamic Studies. https://www.academia.edu/25359559/Islamic_Financial_Literacy

آسيا کولای شي د سوداگریزو کړکيچونو له زیاتوالي سره سره اقتصادي پیاوړتیا ته وده ورکړي.

امریکا متحده ایالاتو تعرفې د پېړۍ په تر ټولو لږه کچه کې قرار لري چې ددې تعرفو تر ټولو زیاته برخه په آسیا کې لږه شوې ده. د نړۍ والي سوداګرۍ د مخکښ په توګه، آسیا په ۲۰۲۴ کال کې د نړۍ والي ودې شاوخوا ۶۰ سلنه جوړوي. که

پیاوړې سیمه ییزې اقتصادي اړیکې کولای شي د پالیسۍ د زیاتېدونکې ناڅرګندتیا پر مهال د اقتصادي پیاوړتیا په رامنځته کولو کې مرسته وکړي. د نړۍ وال اقتصادي سیستم له بیا تنظیمېدو سره سم، د

څه هم، د سوداګرۍ د آزادۍ او د ارزښت د زنجیره یي یو ځای کېدنې پر بنسټ، د سیمې د ودې بریالۍ موډل له زیاتېدونکو ننگونو سره مخ دی. له کله چې یو شمېر ګمرکي تعرفې خنډول شوي دي، ورسره سم د امریکا متحده ایالتونو او چین ترمنځ کړکېچونه د پام وړ زیات شوي او په ټوله کې د سوداګرۍ د سیاست ناڅرګندتیا شتون لري.

په دې شرایطو کې، د آسیا او آرام سمندر لیدلوری ټکنی شوی دی. زموږ د وړاندوینې له مخې، اټکل کېږي چې اقتصادي وده به سر کال د تېر کال له ۴.۶ سلنې څخه ۳.۹ سلنې ته راټیټه شي. د اقتصادي ودې ۰.۵ سلنه کموالی چې د وبا ناروغۍ راهیسې تر ټولو شدید کموالی دی چې ستر لاملونه یې د نړۍ والې تقاضا کموالی، د سوداګرۍ کموالی، سخت مالي شرایط او زیاتېدونکې ناڅرګندتیا په ګوته شوې ده. موږ د ۲۰۲۶ کال لپاره د ۴ سلنه ودې وړاندوینه کوو چې دا شمېره د تېرې وړاندوینې په پرتله هم کمه ده.

د اقتصادي ودې کمزورې کېدل په پراخه کچه شتون لري. د سیمې د پرمختللو اقتصادونو وده ښايي په دې کال کې ۱.۲ سلنه وي، چې د جنورۍ په پرتله ۰.۷ سلنه ټیټوالی ښکاره کوي. همدا ډول، تمه کېږي چې په جاپان کې به اقتصادي وده د تېر کال د ۰.۱ سلنې څخه ۰.۶ سلنې ته لوړه شي، ځکه چې د معاشونو په حقیقي وده کې متوقع زیاتوالی به خلک لګښتونو ته وهڅوي. که بهرني فشارونه نه وای نو وده به له دې څخه لوړه وه.

د غوړېدو په حال کې بازارونو او د پرمختګ په حال کې اقتصادونو اقتصادي وده سر کال ۴.۵ سلنه اټکل شوې چې د

تېر اټکل په پرتله ۰.۵ سلنه کموالی ښکاره کوي. تمه کېږي چې په چین کې، د ۲۰۲۵ کال د بودجې مالي پراختیا د تعرفو د زیاتېدو او سوداګریزو پالیسیو منفي اغېزې جبران کړي. د چین اقتصادي وده د سر کال او راتلونکي کال لپاره شاوخوا ۴ سلنه راکمه شوې ده.

په هند کې، چې د نورو اقتصادونو په پرتله لږ پرانیستې دی، تمه کېږي چې په ۲۰۲۵ او ۲۰۲۶ کلونو کې به اقتصادي وده په ترتیب سره ۶.۲ او ۶.۳ سلنې ته راکمه شي. د سویل ختیځ آسیایي هیوادونو اقتصادي وده به په ۲۰۲۵ کال کې د بهرنیو ټکانونو او په یو شمېر اقتصادونو کې د کورنۍ تقاضا د کموالي له امله ۴.۱ سلنه شدید کموالی ولري.

آسیا د امریکا متحده ایالتونو د لوړو تعرفو سره مخ ده
د سلنې له مخې د امریکا متحده ایالتونو په بلي کیدونکو تعرفو کې زیاتوالی

سرچینه: د متحده ایالتونو د سوداګرۍ کمېټین او د بېسولنې وال صندوق د کارګوونکو محاسبې. یادښت: د بېلې کیدونکو تعرفو زیاتوالی د اپریل د ۲ نېټې له مخې محاسبه شوی او د متحده ایالتونو د ۲۰۲۴ کال د وړاندوینې د ارزښت پر بنسټ څیړل شوی دی. د المونیمو او فولادو تعرفې په تر ۲۵ سلنې پورې لوړې شي. د موټرونو، فولادو او المونیمو محصولات د یوه هېم د اړوند مشخصو اګدامانو له امله نه اغېزمن کېږي چې د اپریل په ۳ اعلان شوی دي. له تعرفو څخه مخکې شوي محصولات به له اعلان شوي زیاتوالي څخه لا اغېزمنې پاتې شي.

صادرات د کرونا له ناروغۍ وروسته د آسیا د اقتصادي ښه والي لامل ګڼل کېږي
۲۰۱۹ کال ۴ رېځه - ۱۰۰

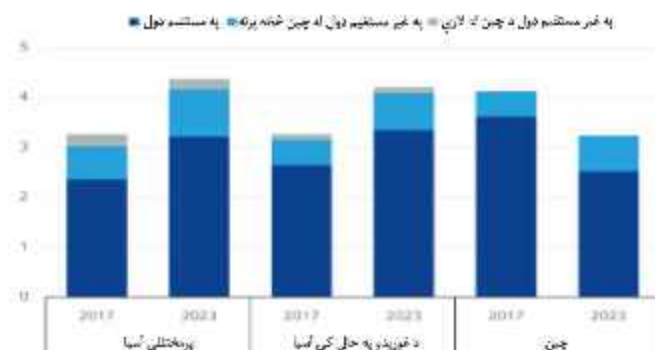

سرچینه: د هاور تحلیل او د پیسو بری وال صندوق د کارکونکو محاسبی.
یادداشت: پرمختللي آسیا عبارت ده له: آسټرالیا، هانګ کانګ، جاپان، کوریا، نیوزیلانډ او سنگاپور. د غوړینو په حال کې آسیا عبارت ده له: چین، هند، اندونیزیا، مالیزیا، فیلیپین او تایلنډ. د ښار کرښې لومړۍ او درېیمه برخه وړاندې کوي.

د متحده ایالتونو لوړې تعرفې به پر نړۍ وال اقتصاد منفي اغېز وکړي او په چټکتیا سره به د کرونا له ناروغۍ وروسته یو ځل بیا د سیمې اقتصادي پرمختګ کمزوری کړي، ځکه چې په زیات شمېر د غوړېدو په حال کې اقتصادونو کې صادراتو د کمزورې کورنۍ تقاضا له امله وده کړې ده. په خینو هېوادونو کې د پور اخیستنې زیاتوالی د خلکو لګښت کم کړی او ډېری خلک یې د پور خدمتونو د لوړو لګښتونو له بوج سره مخ کړي دي.

آسیا د بې‌یوالي عرضې د زغېړونو له لارې په مستقیمه او غیر مستقیمه توګه د امریکا متحده ایالتونو سره زیاته نښېدلې ده.

امریکا متحده ایالتونو ته د صادراتو اضافه شوی ارزښت، د ګروپ د تولید اضافه شوی ارزښت سلنه

سرچینه: د آسیا پراختیایي بانک د څو سیمه ییز عامل او محصول دیتابیس او د پیسو بری وال صندوق د کارکونکو محاسبی.

د نړۍ وال او سیمه ییز لیدلوري خطرونه ټېټېدونکې بهیر لري، چې په دې خطرونو کې لوی سوداګریز کړکېچونه، د مالي بازار تر ټولو سخت شرایط او د ناڅرګندتیا زیاتوالی شامل دی. بلخوا، د صادراتو بازارونو د تنوع او نویو سوداګریزو تړونونو له لارې د نویو سوداګریزو فرصتونو رامنځته کیدل او د جوړښتي اصلاحاتو نوي کول، کولای شي اقتصادي وده لوړه کړي.

همدارنګه، آسیا د جوړښتي خنډونو په ځانګړې توګه د خپلو صادراتو پر بنسټ د ودې موډل له زیانمنېدو سره مخ دی. دا خنډونه د سیمې په یو شمېر هېوادونو کې د نفوسو د زړېدنې او کمښت او د مولدیت د کموالي د وروستي بهیر سربېره شتون لري.

د سوداګریزو کړکېچونو د زیاتوالي له امله احتمالي خنډونه د ودې یو تر ټولو متوازن موډل ته اړتیا لري چې په خینو هېوادونو کې د پیاوړې او له جوړښتي پلوه دوامدارې کورنۍ تقاضا او د صادراتو زیاتې تنوع او په پراخه کچه د پیاوړو سیمه ییزو اقتصادي اړیکو له لارې پرمخ وړل کېږي.

د کورنۍ تقاضا په ځانګړې توګه د شخصي لګښت زیاتوالی د جوړښتي پالیسۍ اقداماتو ته اړتیا لري. د ټولنیز خوندیتوب اغېزناکې شبکې کولای شي د احتیاطي سپماوو په کمولو او د باور په زیاتولو کې مرسته وکړي، په ځانګړې توګه په چین کې چې د لګښت د زیاتوالي لپاره پروګرامونه په سم لوري روان دي. په هغو ځایونو کې چې د کورنیو بوراینې لوړې وي، د زیاتو مالي ستونزو درلودونکو اشخاصو لپاره د پوراینو د بیا ورکولو همغږي شوي اقدامات، د مالي پوهې زیاتوالی او د ډیر پور اخیستلو مخنیوی د مصرف له ملاتړ سره مرسته کوي. د بېلګې په توګه، په تایلنډ کې چارواکو ځینې اقدامات لکه: د پور په بیا ورکولو کې د مرستې ترڅنګ د پوراینو د بیا تنظیمولو پروګرامونه ترسره کړي دي. په ورته وخت کې، د خصوصي پانګونو زیاتوالی د کار بازار اصلاحاتو، د سوداګریز چاپیریال ښه والي او د انساني پانګې رامنځته کولو لپاره د روغتیا او ښوونې او روزنې په برخه کې پانګونو ته اړتیا لري.

د صادراتي بازارونو زيات متنوع کول او سيمه ييز يووالی کولای شي، له نړۍ والو ټکانونو څخه د اقتصادونو، حتی د هغو سيمو په خوندیتوب کې چې هلته سوداګري او کاروبار د نورې نړۍ په پرتله زياته او دوامداره ده، مرسته وکړي. د بېلګې په توګه، په سوداګرۍ او مالي چارو کې د زيات يووالي (ادغام) پريښت، موږ د سويل ختيځ آسيايي هېوادونو په ټولنه کې د سيمې ترمنځ د زياتې سوداګرۍ لپاره د پام وړ ساحه ګورو. همدا ډول، د سيمه ييز هر اړخيز اقتصادي مشارکت په څېر اقدامات او نوښتونه کولای شي نه يوازې د توکو په سوداګرۍ کې، بلکې د خدمتونو، ډيجيټلي اقتصاد او د مقرراتي همغږۍ په برخه کې هم همکاري زياته کړي. په دې سيمو کې بريا په زياته کچه په ډيجيټلي وړتياوو پورې تړلې ده، دا هغه ساحه ده چې آسيا په کې اوس مهال د پام وړ پرمختګ کړی. سنگاپور د نړۍ د ډيجيټلي سيالو اقتصادونو له ډلې څخه دی او کوريا او هند د ډيجيټلي حکومتې خدمتونو په برخه کې مخکښ دي.

د پاليسيو لپاره د توازن ساتلو قانون

په اوسنيو شرايطو کې چې ناڅرګندتيا زياته شوې ده، پاليسۍ بايد انعطاف منونکي او د هر هېواد د شرايطو پر بنسټ جوړې شي. د بېلګې په توګه، د مالي پاليسۍ په برخه کې يو نازک دوه ګونی حالت شتون لري. د کرونا وبا ناروغۍ ډېری هېوادونه د لوړ پور او په حکومتي بودجه کې له کمو امکاناتو سره مخ کړي دي. د کرونا وبا له امله د پور له زياتېدو وروسته د مالي حایلونو (buffers) بيا جوړول د اقتصادي پياوړتيا لپاره خورا مهمه ده. د دې لپاره، د بهرنۍ تقاضا د لوړو ټکانونو په پام کې نيولو سره، مالي پاليسي بايد لنډ مهاله اغېزې هم راکمې کړي. مالي ثبات ته د بازار د غیر منظمو حرکتونو څخه رامنځته شوي خطرونه بايد په کره توګه او د يو ځای کېدو پاليسۍ د اډانې له لارښوونې سره سم مدیریت شي.

له عملي پلوه، چاره منونکو خلکو او شرکتونو ته، ځانګړي ډول هغو شرکتونو ته چې د صادراتو په سکتورونو کې سخت زیانمن شوي، موخه لرونکې او د محدود وخت ملاتړ وړاندې کولو او د

تقاضا د پایښت لپاره په دقت سره د دولتي پانګونې د ټاکلو معنا لري. په ورته وخت کې، دا هېوادونه په راتلونکو کلونو کې د يووالي لپاره د باور وړ ستراتيژيو ته اړتيا لري، چې معمولاً تدريجي مالي تعديل ته اړتيا لري او په يو ښه تعريف شوي منځ مهاله چوکاټ کې ځای پر ځای شوې وي. په دې کې د عامه لګښتونو اغېزناکتيا او مالياتي اصلاحات شامل دي چې عوايد زياتوي.

هند يو له هغو اقتصادونو څخه دی چې پر دې لوري روان دی. په دې لړ کې يې د مالياتي ادارې د اغېزناکتيا د لوړولو او د ټولنيزو لګښتونو د ساتنې له لارې د عوايدو د لوړولو د هڅو تر څنګ په ټاکلې کچه کې د پوراينو د کنټرول لپاره يوه نوې پاليسي معرفي کړې ده.

نورو هېوادونو هم ورته لارې تعقيب کړې دي. منګوليا هم د روتيا، حساب ورکونې او اوږدمهاله مالي کنټرول د زياتولو لپاره خپل مالي قوانين پياوړي کړي دي. کوريا هم په پام کې لري چې د مالي پاليسۍ د لارښوونې لپاره يو رسمي مالي قانون معرفي کړي، حال دا چې د قانون جوړونې مراحل يې په پارلمان کې د بيا کتنې په حال کې دي.

همدا ډول سريلانکا د پيسو نړۍ وال صندوق د ملاتړ شوي پروګرام له مخې په مالي اصلاحاتو کې د پام وړ پرمختګ کړی دی، چې د عوايدو د پام وړ کارول او د کسر کموالی رانغاړي، چې ورسره مالياتي عوايد زيات شوي او د ۲۰۲۲ کال راهيسې مالي کسر په څرګند ډول راټيټ شوی دی، چې په دومداره توګه د پاليسۍ د اغېزو ښکارندويي کوي.

دا هڅې په ګډه سره ګټورې بېلګې وړاندې کوي چې څرنگه آسيايي هېوادونه کولای شي له اوږد مهاله مالي ثبات څخه د ډاډ ترلاسه کولو له اړتيا سره د ودې لپاره لنډ مهال ملاتړ متوازن کړي.

د پياوړتيا بنسټ

د لوی اقتصاد له پاليسيو هاخوا، د اوږد مهاله پياوړتيا لپاره به

جوړښتي اصلاحات هم اړين وي. په آسيا په ځانگړې توگه د غوړېدو په حال کې اقتصادونو کې د گټورتيا وده په تېره لسيزه کې ورو شوې ده.

اقتصادي وړاندوينې: آسيا او د آرام سمندر هېوادونه
(د ناخالص کورني توليد حقيقي وده: کال په کال د سلې بدلې)
د ۲۰۲۲ کال

	اکثره			څه شمېر	
	2024	2025	2026	2025	2026
آسيا	4.6	3.9	4.0	-0.5	-0.3
پرمختللي اقتصادونه	1.5	1.2	1.4	-0.7	-0.2
آسټراليا	1.0	1.6	2.1	-0.5	-0.1
جاپان	2.5	1.5	1.9	-1.5	-1.0
کرهيا	0.1	0.6	0.6	-0.5	-0.2
مالتا	2.0	1.0	1.4	-1.2	-0.8
نيوزيلاند	8.8	3.6	3.5	-0.5	-0.3
ډنمارک	0.5	1.4	2.7	0.5	0.3
سويډن	4.4	2.0	1.9	-0.5	-0.6
د غوړېدو په حال کې بازارونه او پرمختللي اقتصادونه	5.3	4.3	4.4	-0.5	-0.3
برېتاني دارالسلام	4.2	2.5	2.6	0.0	0.0
اېکواډور	6.0	4.0	3.4	-1.8	-2.8
چين	5.0	4.0	4.0	-0.5	-0.1
هند	6.5	6.2	6.3	-0.3	-0.2
اندونېزيا	5.0	4.7	4.7	-0.4	-0.4
د لاطين د خلکو ډيموکراتيک جمهوريت	4.3	2.5	2.0	-1.0	-1.1
ماليزيا	5.1	4.1	3.8	-0.3	-0.6
سنگاپور	4.9	6.0	5.9	-1.0	-0.1
سولماړ	-1.1	1.9	2.1	0.8	0.8
نيپال	3.1	4.0	5.5	-0.9	0.6
فيلپين	5.7	5.3	5.8	-0.6	-0.5
ډالانډ	2.5	1.8	1.6	-1.2	-1.0
وېتنام	7.1	5.2	4.0	-0.9	-2.0
د آرام سمندر هېوادونه	3.6	3.1	3.2	-0.2	-0.1
د سويل ختيځې آسيا د هېوادونو يوځای	4.8	4.1	3.9	-0.6	-0.7

سرچينې: د پېښور نړيوال صندوق، د نړۍ اقتصادي ليدلوري (ډيمايس) او د پېښور نړيوال صندوق د کارکړونکو لېکوالو په لړۍ کې، ياډيټ: EMD، د لړۍ په حال کې بازارونه او پرمختللي اقتصادونه، د آرام سمندر د ټولگاتو هېوادونو او نورو کوچنيو هېوادونو څخه پرته. د سويل ختيځې آسيا د هېوادونو ټولنه «اړوند» کمونېډا، لېويډا، لاپوس، ماليزيا، سلماړ، فيليپين، سنگاپور، ناپال او وېتنام. د هند معلومات د مالي کال پېښور دي چې د اپرېل په ۱ نېټه پيل کوي. د آرام سمندر مجنوعه ساده لېږد، د نړۍ لړۍ، مجنوعي مېرېپ لړۍ لېږد دی.

د مصنوعي خپرکتيا او پرمختللو ټکنالوژيو کارول کولای شي دا پايله په هغه صورت کې چې په مهارتونو کې د پانگونو، زېربنا او مقرراتي چوکاټونو له لارې يې ملاتړ شوی وي، برعکس کړي. د ډيجيټل کولو پروسه چې اوس مهال د آسيا په ځينو برخو کې د پرمختگ په حال کې ده، کولای شي د گټورتيا په زياتولو او د نويو دندو په رامنځته کولو په ځانگړې توگه په خدمتونو کې مرسته وکړي.

جوړښتي مالي اصلاحات او سيمه ييز ادغام بايد د پانگې د بازارونو، مالي شموليت له پراختيا او د ادارې د ښه والي له هڅو سره يو ځای وي. دا چټکې حل لارې نه دي، بلکې له دې څخه ډاډ ترلاسه کولو لپاره مهمه ده چې وده نه يوازې دوامداره وي بلکې ټول گډونه او دوامداره وي. د آرام سمندر د ټاپوگانو هېوادونو لپاره د طبيعي پېښو او اقليمې بدلون پر وړاندې بياوړتيا خورا مهمه ده. په دې توگه، اقليمې تمويل ته لاسرسی به حياتي وي.

ستراتيژيکه څلور لارې

د آسيا د صادراتو پر بنسټ د ودې موډل، بې سارې سوکالي رامنځته کړې ده. خو نړۍ بدلون کړی دی چې له امله يې سوداگري ناداډمنه، حکومتي بودجې کمې او کورنۍ تقاضا تر بل هر وخت ډېره مهمه شوې ده.

پاليسې جوړوونکي بايد پرېکنده عمل وکړي، يعنې مالي پاليسې به احتياط سره وکارول شي ترڅو په هغو سيمو کې د لنډمهاله ودې ملاتړ وکړي چې ډېرې زيانمنې شوې دي او په راتلونکو پنځو کلونو کې د مالي کسر کمولو ته ژمنتيا وښودل شي. همدارنګه، دا د اصلاحاتو له لارې د کورنيو بازارونو د بشپړ ظرفيت څخه کار اخيستلو او د گډې بياوړتيا د رامنځته کولو په موخه بياوړو سيمه ييزو اړيکو جوړولو ته اړتيا لري.

په دې برخه کې ننگونې او فرصتونه حقيقي دي. د زيرکو پاليسيو د انتخابونو منل به نه يوازې د نړۍ د فابريکې، بلکې د يو متحرک، بياوړي او مدغم اقتصادي ځواک په توگه له آسيا سره د خپلې ودې د نوي څپرکي په ليکلو کې مرسته وکړي.

ترجمه: فاتح الله صافي، د افغانستان بانک د ژباړې بورډ غړی

اخذ ليکونه:

1- Helbling, T., Pescatori, A., & Srinivasan, K. (2025, April 24). Asia can boost economic resilience amid surging trade tensions. International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2025/04/24/asia-can-boost-economic-resilience-amid-surging-trade-tensions>

چرا برنامه‌های "تحصیل همراه با کار" برای آینده نیروی بشری حیاتی است

آماده‌سازی استعدادهای نیروی کار آینده می‌توانند ایفا کنند؟

در جهان امروزی، ارزش و کارکرد سنتی سند پوهنتون در حال تغییر است. هرچند طی دو دهه گذشته، میزان ثبت‌نام در تحصیلات عالی بیش از دو برابر شده، اما بسیاری از فارغ‌التحصیلان همچنان با گذار دشواری از فضای آموزشی به بازار کار مواجه‌اند.

برای پاسخ‌گویی به این چالش، لازم است روش‌های آموزشی بازنگری شده و نوآوری‌هایی در نظام تحصیلی به‌کار

التحصیل از پوهنتون، از داشتن شغل مناسب محروم‌اند. در جنوب آسیا نیز، بیش از نیمی از جوانان بدون کسب مهارت‌های لازم برای اشتغال یا بازار کار تا سال ۲۰۳۰ فارغ‌التحصیل می‌شوند.

از این‌رو، با رشد فزاینده جمعیت جوان در سطح جهانی، پرسش‌های اساسی همچنان مطرح است: چگونه می‌توان نظام تحصیلات عالی را به‌گونه‌ای مجدد طرح و تدوین کرد تا زمینه اشتغال پایدار برای فارغ‌التحصیلان را فراهم سازد؟ مسیرهای بدیل چه نقشی در شکوفایی و

برنامه‌های "تحصیل همراه با کار" به محصلین کمک می‌کند تا در حین کسب درآمد، مهارت‌های شغلی مرتبط را نیز فرا بگیرند. تحصیلات عالی همواره با این وعده شناخته می‌شود که مسیر رسیدن به شغل بهتر را هموار می‌سازد. اما برای بسیاری از جوانان، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، این وعده در عمل محقق نمی‌شود.

به طور مثال، حدود دوسوم جمعیت آفریقا زیر ۲۴ سال سن دارند، و بسیاری از آن‌ها، حتی افراد تحصیل کرده و فارغ

گرفته شود تا توانایی‌ها و مهارت‌های لازم برای موفقیت حرفه‌ای و مسلکی را در جوانان تقویت کند. ادغام مودل‌های تحصیلی بدیل مانند برنامه‌های "تحصیل همراه با کار" می‌تواند نظام تحصیلی را به گونه‌ای تنظیم کند که پاسخ‌گوی نیازها و چالش‌های امروزی نهادها و بازار کار باشد.

به همین دلیل، مودل‌های "تحصیل همراه با کار" راه‌حلی مؤثر برای محصلین و کارفرمایان به شمار می‌آیند. برنامه‌های "تحصیل همراه با کار" به‌طور مؤثر به محصلین کمک می‌کند که در کنار کسب درآمد، مهارت‌های عملی و مورد نیاز بازار کار را نیز فرا بگیرند. این مودل‌ها معمولاً از طریق همکاری میان نهادهای آموزشی و کارفرمایان تدوین و اجرا می‌شوند و به محصلین انعطاف لازم را می‌دهند تا بتوانند میان تحصیل و اشتغال تعادل برقرار کنند.

از سوی دیگر، برخلاف آموزش‌های سنتی در محل کار که بیشتر بر ارتقای مهارت‌های کارکنان متمرکز دارد، برنامه‌های "تحصیل همراه با کار" برای افرادی که هنوز وارد بازار کار نشده‌اند فرصتی فراهم می‌سازد تا تجربه کاری واقعی به‌دست آورند، مهارت‌های کلیدی کسب کنند و در عین حال از یک منبع درآمد ثابت برخوردار باشند. این ترکیب، نقش مهمی در آماده‌سازی نسل آینده برای ورود مؤثر به محیط‌های حرفه‌ای و

مسلکی ایفا می‌کند.

این موضوع در دو سطح مهم قابل توجه است: نخست، برنامه‌های آموزشی بدیل می‌توانند محصلین کم‌درآمد را جذب کرده و زمینه ادامه تحصیل آنان را فراهم سازند. یافته‌ها نشان می‌دهد که محرومیت اقتصادی یکی از عوامل اصلی در افزایش نرخ ترک تحصیل به‌شمار می‌رود.

در امریکای لاتین، با آن که ثبت‌نام در تحصیلات عالی افزایش یافته، اما پوهنتون‌ها هنوز هم بیشتر در دسترس اقشار پردرآمد جامعه قرار دارند. وضعیت مشابهی در آفریقا نیز مشاهده می‌شود؛ جای که با وجود رشد سالانه ۱۵ درصدی علاقمندی به ادامه تحصیل در پوهنتون، تنها ۹ درصد از جوانان ۱۸ تا ۲۳ ساله در یکی از نهادهای تحصیلات عالی ثبت‌نام می‌کنند. همچنین، بیش از نیمی از جوانان در این منطقه نگران تأمین مصارف تحصیلی خود هستند.

دوم، برنامه‌های "تحصیل همراه با کار" نقش مهمی در تقویت مسیرهای پرورش استعدادها و نیروی انسانی ایفا می‌کنند؛ مسیری که زیربنای رشد و سودمندی در سازمان‌هاست. همکاری میان پوهنتون‌ها و صنایع این امکان را فراهم می‌سازد تا خلاها و شکاف‌های مهارتی موجود و پیش‌بینی‌شده شناسایی و رفع شوند، مصارف آموزش کاهش یابند و فضای نوآوری تقویت گردد.

در دنیای امروز که نیروی کار جهانی به سرعت در حال دگرگونی است، ضرورت چنین برنامه‌ها بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود؛ چرا که پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰، نزدیک به یک‌سوم وظایف در جهان تحت تأثیر پیشرفت‌های تکنولوژی دچار تحول شوند.

بر اساس گزارش لینکدین (LinkedIn)، نزدیک به نیمی از مدیران منابع بشری، بحران مهارتی را یکی از چالش‌های جدی نیروی کار می‌دانند. جای تعجب نیست که ۷۷ درصد رهبران کسب‌وکار معتقدند؛ که نهادها باید از کارکنان خود برای ارتقای مهارت‌ها حمایت کنند. با تطبیق مودل "تحصیل همراه با کار" نهادها می‌توانند یک نظام مؤثر و کارآمد برای بهبود و انکشاف استعدادها ایجاد کنند، روند ارتقای مهارت‌ها را تقویت نموده و سودمندی اقتصادی را افزایش دهند. این مودل می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد و مسیر انتقال به بازار کار را برای بسیاری از جوانان هموار سازد.

برای مثال، مؤسسه مهارشی اینوینسیبیلیتی (Maharishi Invincibility Institute) را در نظر بگیرید که از برنامه‌های تحصیلات عالی رایگان در کشورهای برزیل، آفریقای جنوبی، مکزیکو، زیمبابوی و زامبیا حمایت می‌کند. برنامه "تحصیل همراه با کار" این مؤسسه به محصلین ماهانه دستمزد یا معاش پرداخت می‌کند تا

ضمن کسب تجربه کاری ارزشمند، در صنوف درس باقی بمانند. همچنین، طرح "پرداخت به آینده" این امکان را به دریافت کنندگان دستمزد می‌دهد تا مصرف تحصیل سایر محصلین شرکت‌کننده در برنامه را تأمین کنند.

نتایج این برنامه بسیار قابل توجه است، چون پیش‌بینی می‌شود فارغان مؤسسه مهارشی در مجموع طی دوره کاری خود حدود ۳ میلیارد دالر درآمد داشته باشند؛ درآمدی که می‌تواند آنان را از چرخه فقر خارج کند. تنها در آفریقای جنوبی، برنامه "اکسپرانت نلسون ماندلا" این مؤسسه که یک طرح تحصیلی عملی و مبتنی بر همکاری است تاکنون بیش از ۶۰۰ هزار جوان را تحت پوشش قرار داده و انتظار می‌رود طی پنج سال آینده، دو میلیون نفر دیگر را در بر گیرد.

شراکت یا همکاری‌های راهبردی می‌توانند دامنه تأثیرگذاری را به‌طور چشم‌گیر گسترش دهند. به همین منظور، ما می‌توانیم این دستاوردها را از طریق همکاری‌های راهبردی گسترش دهیم. در گام نخست، نیاز است تا شراکت‌های مؤثرتری میان پوهنتون‌ها و کارفرمایان ایجاد شود. برای رسیدن به این هدف، باید نهادهای تحصیلات عالی و نهادهای کاری را نسبت به استعجالیت پذیرش مدل‌های نوین تحصیلی متقاعد

کنیم.

در حال حاضر، برخی پوهنتون‌های آینده‌نگر با پذیرفتن برنامه "دیجیتال برای تحصیلات عالی" که از سوی مؤسسه مالی بین‌المللی راه اندازی شده، در تلاش‌اند تا تجربه یادگیری را بهبود بخشند، مؤفقیت تحصیلی دانشجویان را افزایش دهند و در فضای رقابتی باقی بمانند. این برنامه تاکنون در ۲۵ مؤسسه تحصیلات عالی در آسیا، آفریقا، آمریکای لاتین و حوزه کارائیب اجرا شده و به بیش از ۹۵۰ هزار محصل خدمات ارائه کرده است.

این نیاز فوری، در تمامی مناطق جهان احساس می‌شود. در آمریکا، تنها یک سال پس از فراغت، بیش از نیمی از فارغان پوهنتون از دوره‌های چهارساله، مشغول به کار می‌شوند که متناسب با سند یا مهارت‌های آن‌ها نیست. در قاره آفریقا نیز، بیش از ۴۰ درصد شرکت‌ها در هشت کشور مختلف، نبود مهارت‌های مرتبط را یکی از موانع اصلی عملکرد خود عنوان کرده‌اند. پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰، بیش از ۸۵ میلیون فرصت کاری به دلیل کمبود نیروی کار ماهر خالی بماند. براساس "گزارش آینده اشتغال ۲۰۲۵" از سوی مجمع جهانی اقتصاد، این خلای مهارتی، بزرگ‌ترین مانع در مسیر تحول و توسعه کسب‌وکارها خواهد بود.

نقش دولت در این زمینه بسیار مهم و مشخص است. پالیسی‌های تعلیمی باید به گونه‌ای تنظیم شوند که پذیرش برنامه‌های "تحصیل همراه با کار" را تسهیل کنند. ارائه مشوق‌های مالیاتی می‌تواند کارفرمایان را به تطبیق این برنامه‌ها ترغیب کند. همچنان، طرح‌های حمایتی می‌توانند به افراد شرکت‌کننده کمک کنند تا مصارف تحصیل خود را در حین کار و کسب تجربه ضروری بدست آورند. از سوی دیگر، دولت‌ها می‌توانند رهبری اصلاحات برنامه‌های درسی را بر عهده گرفته و مسیرهای برای شناسایی و تأیید مهارت‌ها ایجاد کنند که با معیارات صنعت هماهنگ باشد.

در نهایت، ما به مشارکت سکتور خصوصی نیاز داریم و این سکتور باید با دولت‌ها و نهادهای علمی همکاری کنند تا راه‌حل‌های مشترک را طرح و تدوین نمایند تا آموزش بدیل را برای شمار زیادی از جوانان به یک واقعیت عملی تبدیل کند. ما به برنامه‌ها و نوآوری‌های جسورانه‌ای ضرورت داریم که تضمین کند هیچ‌کس از فرصت تعلیم و تربیه محروم نماند.

ترجمه: سید آصف فکرت

عضو بورد ترجمه د افغانستان بانک

منابع:

1. McCahan, C. (2025, June 12). Why 'earn and learn' programs are critical for the future workforce. World Bank Blogs. <https://blogs.worldbank.org/en/education/Why-earn-and-learn-programs-are-critical-for-the-future-workforce>

هموطنان عزیز!

با افتتاح نمودن حساب پس انداز اسلامی، شما می توانید آینده فرزندان خویش را تضمین نمایید.

تصمیم اخیر روسیه
امیدهای تازه در بهبود
اقتصاد افغانستان ایجاد
کرده است

همزمان با به رسمیت
شناختن حکومت امارت
اسلامی از سوی روسیه،
فعالان اقتصادی و سکتور
خصوصی در افغانستان از
این تصمیم به عنوان گام
مثبت برای بهبود شرایط
اقتصادی کشور یاد می کنند.
به باور آنان، این اقدام
می تواند زمینه ساز کاهش
محدودیت های مالی و تجاری
و افزایش تعاملات بین المللی
شود. در حال حاضر
افغانستان بیش از ۳۰۰
میلیون دالر تجارت سالانه با
روسیه دارد و با تصمیم تازه
مسکو، امیدواری ها به افزایش
تجارت دو کشور نیز بیشتر
شده است. خانجان الکوزی
عضو هیئت مدیره اتاق
تجارت و سرمایه گذاری به
طلوع نیوز گفت: «در حالتی
که افغانستان با مشکلات
مواجه است؛ مشکلات است و
تجزیرات از طرف غرب وجود
دارد، به رسمیت شناختن
امارت اسلامی از سوی یک

کشوری که در منطقه
ابرقدرت است، تأثیرات بسیار
جدی دارد. ما به این باور
هستیم که از لحاظ سیاسی و
اقتصادی، به نفع امارت
اسلامی و مردم افغانستان
خواهد بود.» به گفته آگاهان
اقتصادی، حجم دادوستد
تجاری میان افغانستان و
روسیه با به رسمیت شناسایی
حکومت سرپرست از سوی
مسکو، می تواند به شکل
چشم گیر افزایش یابد. به باور
آنان، تعامل با کشورهای
تأثیرگذار مانند روسیه
می تواند نقش کلیدی در رشد
پروژه های زیربنایی، ایجاد
اشتغال و کاهش فقر در
کشور ایفا کند. عبدالظهور
مدیر، آگاه مسایل اقتصادی
به طلوع نیوز گفت: از این که
منابع متمرکز به یک جغرافیه
نیست، پس نیاز است که
کشورها با هم روابط
اقتصادی، سیاسی و
ستراتژیک داشته باشند و
این دادوستدشان به سود
همه کشورهای ذیدخل تمام
می شود. پس روابط بین
دولت ها هم باید به شکل
درست و تعریف شده باشد؛ از
جمله بحث به رسمیت
شناسی نظام حاکم، هرگاه
سایر کشورها در این امر از
روسیه انگیزه می گیرند، این
می تواند به سود ما و
کشورهای ذیدخل تمام
شود. «عبدالشکور هدهدوال
یکی دیگر از آگاهان مسایل
اقتصادی گفت: سیاست
بالای اقتصاد بسیار تأثیر دارد
و به هر اندازه که روابط

سیاسی و دیپلماتیک امارت
اسلامی و تعلقات با
کشورهای دیگر خوب باشد،
به این معنی است که روابط
اقتصادی هم میان این
کشورها بهتر است و بر اساس
آن اقتصاد کشورها توسعه
پیدا می کند، در نتیجه برای
هزاران نفر زمینه های کاری
نیز فراهم می شود. «هرچند

روسیه تاکنون در افغانستان
سرمایه گذاری نداشته، اما با
توجه به توان فنی این کشور
در بخش های مهندسی و
استخراج نفت، حالا امیدها
برای همکاری های عملی
میان کابل و مسکو افزایش
یافته است.

اقتصادی معاونیت:
افغانستان په ۱۳۰ برخو
کې بشپړې ځان بسیاینې
ته رسېدلی

د ریاست الوزراء اقتصادي
معاونیت اعلان کړی چې
افغانستان په ۱۳۰ برخو کې
بشپړې ځان بسیاینې ته
رسېدلی او په ۱۰۰ نورو برخو
کې نیمه ځان بسیاینه ترلاسه
شوې ده. دغه معاونیت
همداراز وایي چې په هېواد
کې شاوخوا شپږ زره صنعتي

اقدامات کړي، چې په کې د ځمکو وېش، د ګمرکي تعرفو راکمول، د قاچاق مخنیوی او د صنعتي تولیداتو د نندارتونونو جوړېدل شامل دي.

قطب‌الدین یعقوبي هم وویل: «د دې سکتور د پیاوړتیا لپاره لازمه ده، چې د کورنیو تولیداتو چارې ډیرې شي، پانګوال دي دغې برخې ته وهڅول شي او ډیر فرصتونه دي ورته برابر شي. همداراز، باید د کورنیو محصولاتو د بازارموندنې لپاره دننه او بهر لازمي زمينې برابرې شي.» د ریاست‌الوزراء اقتصادي معاونیت ټینګار کوي چې اسلامي امارت د صنعت سکتور د ملاتړ لپاره یو لړ

وايي: «حکومت دا مسئولیت لري چې د پانګونې د جذب او د کورنیو صنعتونو د ودې لپاره د تولید عوامل برابر کړي. په دغو عواملو کې ځمکه، انرژي او د صنعت کارانو لپاره مالي منابعو ته لاسرسی شامل دي. که چېرې حکومت وکولای شي دا پالیسي پلي کړي؛ له شک پرته چې صادرات به زیات او کاري فرصتونه به هم ډیر شي.» د اقتصادي چارو شنونکي

فابریکو کې د ۱۳۵ زره کسانو لپاره د کار زمینه برابره شوې ده. یادې فابریکې ۵۷۰ ډوله توکي تولیدوي، چې په کې اوږه، مالګه، غوړي، درمل، وسپنه، سمټ، فولاد او کیمیاوي مواد شامل دي. د اسلامي امارت د ویاند مرستیال حمدالله فطرت په دې هکله وویل: «دغه فابریکې ۵۷۰ ډوله توکي لکه اوږه، غوړي، مالګه، درمل، وسپنه، سمټ، فولاد، کیمیاوي او محصولاتې توکي او داسې نور تولیدوي. په دغو فابریکو کې شاوخوا ۱۳۵ زره هېوادوالو ته په مستقیم ډول کاري مصروفیت پیدا شوې دی.» په همدې حال کې، د اقتصادي چارو ځینې شنونکي باور لري، چې د هېواد د صنعتي ودې لپاره باید پر مهمو عواملو، لکه د وارداتي مشابه توکو پر وارداتو تعرفې لګول، د انرژي او اومه توکو تامین، او د صادراتو ملاتړ ته تمرکز وشي. عبدالنصیر رېستیا، د اقتصادي چارو شنونکي

منابع:

۱- طلوع نیوز

آینده اقتصاد های در حال توسعه با ارزهای دیجیتال

های مرکزی کنترل خود را بر سیاست پولی و ثبات مالی حفظ می کنند. تحقیقات نشان می دهد که ارزهای دیجیتالی بانک مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه می توانند شمولیت مالی را افزایش دهند، موثریت معاملات را بهبود بخشند، هزینه های حواله را کاهش دهند و اجرای سیاست پولی را تقویت کنند. این مقاله به بررسی چگونگی طراحی، تطبیق و صدور رسمی ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی اقتصاد های در حال توسعه می پردازد. مزایا و فرصت ها و همچنین چالش های ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی برای اقتصاد های در حال توسعه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته از یافته های صندوق بین المللی پول استفاده خواهد شد.

با تداوم روند دیجیتالی سازی در بخش های مالی و بانکی، نقش و اهمیت ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی روز به روز پررنگ تر می شود. این تحول نه تنها شیوه مدیریت پول و معاملات را متحول ساخته، بلکه بانک های مرکزی را به بازنگری اساسی در ساختارهای سیاست گذاری پولی، شمولیت مالی، و ثبات اقتصادی وادار ساخته است. ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی یک راه حل مدرن برای افزایش موثریت نادیات، کاهش هزینه های انجام معاملات و ارتقای شمولیت مالی، به ویژه برای جمعیت های بدون حساب بانکی ارائه می دهند. ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می توانند یک جایگزین دیجیتالی «مستون و پایدار برای پول نقد ارائه دهند و تضمین کنند که بانک

ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی چیست؟

ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی شکل دیجیتالی واحد پولی یک کشور است که توسط بانک مرکزی کشورها صادر و تنظیم می شوند. برخلاف ارزهای دیجیتالی غیرمتمرکز مانند بیت کوین، ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی متمرکز و تحت حمایت دولت می باشند و سطح از ثبات و اعتماد را فراهم می کنند که در ارزهای دیجیتالی خصوصی وجود ندارد. اهمیت ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی در چشم انداز مالی مدرن بسیار زیاد است، زیرا نشان دهنده یک تغییر متحول کننده در مفهوم و استفاده پول است.

ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی توسط کشورهای مختلف برای افزایش شمولیت مالی برای جمعیت های بدون حساب بانکی، کاهش هزینه ها و زمان انجام معاملات برای تادیات بین المللی، بهبود مؤثریت اجرای سیاست های پولی و مبارزه با جرایم مالی، مورد استفاده قرار می گیرند. این روند جهانی ناشی از نیاز به نوسازی سیستم های تادیاتی در پاسخ به دیجیتالی شدن سریع اقتصاد و ظهور ارزهای دیجیتالی است. کشورهای مانند چین با یوان دیجیتالی خود در توسعه ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی است، در حالی که برخی دیگر، مانند بانک مرکزی اروپا و فدرال رزرو، به طور فعال در حال تحقیق در مورد پیامدهای معرفی ارزهای دیجیتالی می باشند که نشان دهنده به رسمیت شناختن اهمیت حفظ حاکمیت پولی در دنیای به طور فزاینده دیجیتالی است.

ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه

در اقتصاد های در حال توسعه، ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می توانند با ارائه روش های تادیات دیجیتالی برای کسانی که به بانکداری سنتی دسترسی ندارند، به طور قابل توجه شمولیت مالی را افزایش دهند و در نتیجه مشارکت اقتصادی را بیشتر سازد. این ارز می تواند هزینه های معاملات را، به ویژه در

زمینه حواله ها، که برای بسیاری از خانواده ها حیاتی است، کاهش دهند و در نتیجه رفاه و ثبات مالی را بهبود بخشد. علاوه بر این، ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می توانند توسعه زیرساخت های دیجیتالی را سمت و سو دهد، به کمبودی های موجود رسیدگی کنند و یک اقتصاد دیجیتالی قوی تر با دسترسی گسترده به خدمات مالی را تقویت کنند.

موارد موفق

از جمله کشورهای که ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی را به طور رسمی صادر و اجرا کرده اند، چندین کشور به عنوان اقتصاد های در حال توسعه طبقه بندی می شوند، که می توان از آن جمله باهاما، جامائیکا، نایجریا و منطقه کارائیب شرقی را نام برد. باهاما در اکتوبر 2020، سیند دالر را با هدف افزایش شمولیت مالی و تسهیل تادیاتی دیجیتالی برای کسانی که به خدمات بانکی سنتی دسترسی نداشتند، راه اندازی کرد و در نتیجه به نیازهای اقتصاد در حال توسعه خود رسیدگی کرد. جامائیکا در سال 2022 جیم دیکس را به عنوان یک روش تادیات دیجیتالی مصئون برای ارتقای شمولیت مالی در بین جمعیت خود معرفی نمود. نایجیریا ارز دیجیتالی خود را به نام ای نایرا در اکتوبر 2021 راه اندازی نمود که برای بهبود مؤثریت سیستم تادیات و افزایش شمولیت مالی طراحی شده است و چالش های بسیاری از افراد در اقتصاد در حال توسعه این کشور را هدف قرار می دهد. علاوه بر این، دی کیش بانک مرکزی کارائیب شرقی که در مارچ 2021 راه اندازی شد، در سراسر کشورهای عضو، که بسیاری از آن ها اقتصاد های در حال توسعه هستند، برای افزایش مؤثریت تادیات و گسترش دسترسی به خدمات مالی مورد استفاده قرار می گیرد. این مثال ها نشان می دهند که چگونه ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می توانند با بهبود دسترسی به خدمات مالی و افزایش مؤثریت کلی سیستم های تادیات، به طور قابل توجه به توسعه اقتصادی در این مناطق کمک کنند.

نحوه توسعه ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی

سندوق بین المللی پول چارچوبی را برای کشورهای که ارزشهای دیجیتالی بانک مرکزی را در نظر دارند، ارائه می دهد و بر لزوم یک پروسه تصمیم گیری پویا که با زمینه اقتصادی، تکنالوژیکی و نظارتی هر کشور سازگار باشد، تأکید می کند. بانک های مرکزی باید اهداف خود، مانند افزایش سیستم های تادیات یا ارتقای شمولیت مالی، را به طور واضح تعریف کنند. اجرای برنامه های آزمایشی امکان آزمایش و اصلاح ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی در دنیای واقعی را فراهم می کند و ایجاد یک چارچوب مقرراتی و نظارتی قوی برای تعریف آن ضروری است.

مزایای ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی برای اقتصاد های در حال توسعه

صدور ارزشهای دیجیتالی توسط بانک های مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه می تواند به طور بالقوه مزایای متعددی را به ویژه در زمینه چالش های اقتصادی آن ارائه دهد. ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند با فراهم کردن دسترسی به خدمات مالی دیجیتال برای جمعیتی که به بانک ها دسترسی ندارد، شمولیت مالی را افزایش دهد، که این امر به ویژه در این مناطق که بسیاری از مردم به خدمات بانکی سنتی دسترسی ندارند، اهمیت دارد. علاوه بر این، یک ارز دیجیتال می تواند پروسه های تأدیات را ساده کند، معاملات را سریع تر و کارآمد تر سازد و در نتیجه با کاهش هزینه های معاملات و بهبود جریان نقدی، به افراد و مشاغل فایده برساند. علاوه بر این، ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند ابزارهای بهتری برای اجرای سیاست های پولی در اختیار بانک های مرکزی قرار دهد و امکان کنترل دقیق تر بر عرضه پول را فراهم کند، که برای ثبات اقتصاد بسیار مهم است. معرفی یک ارز دیجیتال همچنین می تواند شفافیت در معاملات مالی را افزایش دهد، رشد شیوه های فاسد را دشوار تر کند و به بازسازی اعتماد به مؤسسات مالی و دولت ها کمک کند. علاوه بر این، ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند

معاملات بین المللی را ساده سازد و مشارکت مشاغل در تجارت بین المللی را تسهیل کند، که به ویژه برای ادغام اقتصادی آن ها در بازار جهانی مفید است. به طور خلاصه، مزایای بالقوه ارزشهای دیجیتال بانک مرکزی برای اقتصاد های در حال توسعه قابل توجه است. پاراگراف های بعدی به مزایای خاص ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی، از جمله افزایش شمولیت مالی، بهبود موثریت معاملات و تقویت اجرای سیاست های پولی، می پردازند. با بررسی این جنبه ها، می توانیم بهتر درک کنیم که چگونه ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی می توانند به عنوان ابزاری متحول کننده برای رشد و ثبات اقتصادی در کشورهای در حال توسعه عمل می کنند. شمولیت مالی و دسترسی به بانک ها و خدمات مالی افراد برای ثبات و رشد اقتصادی حیاتی می باشد. عدم دسترسی به خدمات مالی، توانایی افراد را برای پس انداز، سرمایه گذاری و مشارکت در اقتصاد گسترده تر محدود می کند و چرخه های فقر را تداوم بخشیده، مانع توسعه کلی می شود. افزایش شمولیت مالی یک هدف حیاتی برای این کشورها می باشد. با توسعه ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی، کشورها می توانند شمولیت مالی را به روش های مشابه ستراتیژی های موفق اجرا شده توسط جامائیکا، باماها، نایجیریا و کارائیب شرقی افزایش دهند. به عنوان مثال، ارزشهای دیجیتالی بانک های مرکزی جامائیکا، معروف به جیم دیکس، با هدف تسهیل دسترسی آسان تر به تادیات دیجیتال، به ویژه برای افراد فاقد حساب های بانکی سنتی، به افزایش نرخ پذیرش در میان جوامع محروم کمک کرده است. به همین ترتیب، باماها، سیند دالر را معرفی کرد که برای افزایش شمولیت مالی یا فراهم کردن امکان انجام معاملات بدون نیاز به حساب بانکی و دسترسی به مناطق دورافتاده و محروم طراحی شده است. در نایجیریا، ای-تایرا برای کاهش هزینه های معاملات و بهبود دسترسی به خدمات مالی، به ویژه برای مشاغل کوچک و افراد در مناطق روستایی، راه اندازی شد. ابتکار دی کیش کارائیب شرقی نمونه ای از همکاری

ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند نقش مهمی در رفع این چالش ها داشته باشد و در نهایت به نفع افراد و خانواده های باشد که برای امرار معاش خود به حواله ها وابسته هستند.

بهبود زیرساخت دیجیتال

توسعه ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه می تواند با تحریک سرمایه گذاری در مخابرات، زیرساخت دیجیتال آن ها را به طور چشمگیر بهبود بخشد و در نتیجه دسترسی به اینترنت و پوشش شبکه تلفیون همراه را که برای خدمات مالی دیجیتال ضروری است، گسترش دهد. این اتصال بهبود یافته همچنین دسترسی بهتر به خدمات دولتی را تسهیل می کند. علاوه بر این، ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند با ایجاد یک سیستم تادیات دیجیتال مصئون که امکان معاملاتی یکپارچه بین مؤسسات مالی، مشاغل و خدمات دولتی را فراهم می کند، قابلیت همکاری را ارتقا دهد و فعالیت های اقتصادی را ساده سازد. علاوه بر این، اجرای ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند رشد صنعت تکنالوژی معلوماتی محلی را تقویت کند و تقاضا برای توسعه نرم افزار و راه حل های مصئونیت سایبری را ایجاد کند که منجر به ایجاد شغل و ظرفیت سازی می شود. همچنین با ارائه گزینه های تادیات دیجیتال مصئون به جمعیت های بدون حساب بانکی، شمولیت مالی را افزایش می دهد و توسعه برنامه های کاربردی موبایل را تشویق می کند. اهمیت نیاز به مصئونیت سایبری، سرمایه گذاری در زیرساخت ها و آموزش مصئونیت سایبری بیشتر می سازد و اعتماد عمومی را به سیستم های مالی دیجیتال ایجاد می کند. در نهایت، ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند ایجاد چارچوب های نظارتی را که نوآوری دیجیتال را ارتقا می دهند و در عین حال حفاظت از مستهلکین را تضمین می کنند، تسریع کند و محیطی مطلوب برای رشد خدمات دیجیتال ایجاد کند.

منطقی است که در آن کشورهای عضو برای ایجاد یک ارز دیجیتال که موثریت تادیات و شمولیت مالی را در سراسر منطقه افزایش می دهد، همکاری کردند. این رویکرد مشارکتی، امکان به اشتراک گذاشتن منابع و دانش را فراهم کرده و اجرای راه حل های مالی مؤثر متناسب با نیازهای منحصر به فرد اقتصاد های در حال توسعه را آسان تر می کند.

کاهش هزینه های انجام معاملات

تحقیقات نشان داده است که میانگین هزینه انتقال وجوه از طریق کانال های رسمی در اقتصاد های در حال توسعه می تواند به طور غیرقابل قبولی بالا باشد. این بار مالی قابل توجه، افراد و خانواده های را که برای حمایت از عزیزان خود به حواله ها متکی هستند، تحت تأثیر قرار می دهد. چنین هزینه های بالای معاملات اغلب مانع استفاده از کانال های رسمی می شود و افراد را به سمت روش های غیررسمی سوق می دهد که ممکن است در دراز مدت مصئونیت کمتری داشته و گران تر باشند. با این حال، اجرای ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه می تواند با ساده سازی پروسه حواله، امکان انتقال مستقیم بین افراد و کاهش نیاز به واسطه های پرهزینه، این مشکلات را کاهش دهد. این تغییر، هزینه های معاملات را کاهش داده و سرعت و موثریت جریان های حواله را افزایش می دهد. علاوه بر این، ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می توانند با استفاده از تکنالوژی ارز دیجیتال، معاملاتی سریع تر و ارزان تر را تسهیل کنند، که هزینه های عملیاتی را کاهش داده و هزینه های بالای معمول مرتبط با سیستم های بانکی سنتی را از بین می برد. تطبیق موفقیت آمیز ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی در کشورهای مانند جامائیکا و نایجیریا، پتانسیل خود را برای کاهش مؤثر هزینه های معاملات حواله ها نشان داده و مدل های ارزشمندی را برای سایر اقتصاد های در حال توسعه ارائه می دهد. هزینه های بالای مرتبط با انتقال وجوه، نیاز فوری به بهبود زیرساخت های مالی را برجسته می کند و پذیرش

سیاست پولی پیشرفته

ارز دیجیتال بانک مرکزی می تواند با ایجاد زمینه برای کنترل مستقیم بانک های مرکزی بر عرضه پول، سیاست پولی اقتصاد های در حال توسعه را به طور چشمگیر بهبود بخشد. این امر بانک های مرکزی را قادر می سازد تا ارز دیجیتال را مستقیماً برای مردم منتشر کنند و امکان تنظیمات فوری ضروری برای مدیریت نوسانات اقتصادی و تحریک رشد را فراهم کنند. ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی همچنین با پیوند مستقیم بانک مرکزی با مردم، کاهش اتکا به بانک های تجاری به عنوان واسطه و تضمین انعکاس سریع تر تغییرات سیاست در اقتصاد، انتقال سیاست پولی را بهبود می بخشد. در مواقع بحران مالی، ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند مداخلات سریع پولی را تسهیل کند و به سرعت ارز دیجیتال را به خانواده ها و مشاغل توزیع کند تا اقتصاد را تقویه نماید. به طور کلی، اجرای ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه می تواند چشم انداز سیاست پولی آن ها را متحول کند و آن را در پرداختن به چالش های اقتصادی پاسخگو و مؤثرتر سازد.

چالش ها

اجرای ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه با چندین چالش مهم روبرو است که می تواند مانع موفقیت آن ها شود. زیرساخت های دیجیتال توسعه نیافته، که با دسترسی محدود به اینترنت و پوشش شبکه تلفون همراه مشخص می شود، مانع استفاده مؤثر، به ویژه در مناطق روستایی، می شود. علاوه بر این، فقدان سواد مالی در میان بخش چشمگیر جمعیت، خطر نرخ پذیرش پایین را بدون آموزش کافی در مورد ارزهای دیجیتال ایجاد می کند. علاوه بر این، معرفی ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی خطرات مصئونیت سایبری را افزایش می دهد و احتمال حملات سایبری و کلاهبرداری را افزایش می دهد که مستلزم اقدامات مصئونیتی قوی برای محافظت از جوه و اطلاعات شخصی کاربران است. مقاومت فرهنگی در برابر ارزهای

دیجیتال، اتکا به تکنالوژی که ممکن است برای همه شهروندان در دسترس نباشد، و نگرانی ها در مورد حریم خصوصی و نظارت دولت، پذیرش را پیچیده تر می کند. علاوه بر این، اختلال بالقوه در سیستم بانکی موجود می تواند منجر به حذف میانجی گری شود و بر ثبات اقتصادی تأثیر منفی بگذارد. در نهایت، هزینه های قابل توجه مرتبط با توسعه و اجرای ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی ممکن است با توجه به چالش های مبرمی که بسیاری از اقتصاد های در حال توسعه با آن مواجه هستند، منابع را از نیازهای فوری، مانند مراقبت های بهداشتی و آموزش، منحرف کند.

راه حل ها

برای مقابله مؤثر با چالش های تطبیق ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه، می توان چندین راه حل هدفمند را در نظر گرفت. اول، دولت ها می توانند سرمایه گذاری در زیرساخت های دیجیتال را در اولویت قرار دهند و با شرکای بین المللی برای افزایش دسترسی به اینترنت و پوشش شبکه تلفون همراه، به ویژه در مناطق روستایی، همکاری کنند. دوم، کمپاین های جامع سواد مالی و آموزشی برای آگاه سازی مردم در مورد ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی و امور مالی دیجیتال، با تمرکز بر جمعیت های مختلف، از جمله جوامع روستایی، ضروری است تا استفاده مؤثر و مصئون از ارزهای دیجیتال تضمین شود. سوم، ایجاد یک چارچوب مقرراتی و نظارتی قوی برای ارزهای دیجیتالی بانک های مرکزی به منظور ایجاد اعتماد کاربران بسیار مهم است و به مسائل کلیدی مانند حفاظت از مستهلکین، مبارزه با پولشویی و حریم خصوصی داده ها می پردازد. علاوه بر این، برای کاهش خطرات مصئونیت سایبری، بانک های مرکزی و مقامات مربوطه باید در تکنالوژی ها مصئونیت پیشرفته، از جمله تقویت های مصئونیتی منظم و آموزش کاربران در مورد شیوه های مصئون، سرمایه گذاری کنند. مشارکت رهبران جامعه و ذینفعان برای ترویج مزایای ارزهای

کنند و در نتیجه مشارکت و ثبات اقتصادی بیشتری را تقویت کنند. علاوه بر این، کاهش هزینه های معاملات، به ویژه برای حواله ها، می تواند به طور چشمگیر رفاه مالی خانواده های متکی به این وجوه را بهبود بخشد. تجربیات موفق سایر اقتصاد های در حال توسعه، مانند جامائیکا و نایجریا، بینش های ارزشمندی در مورد طراحی و اجرای ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی ارائه می دهد که می توانند با زمینه های محلی منحصر به فرد سازگار شوند. با این حال، بسیار مهم است که چالش های پیش رو، از جمله نیاز به زیرساخت های دیجیتال قوی، سواد مالی و یک چارچوب نظارتی مصئون را بپذیریم. با پرداختن ستراتیژیک به این چالش ها و بهره گیری از حمایت های بین المللی، اقتصاد های در حال توسعه می توانند از مزایای ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی برای ایجاد سیستم های مالی مقاوم تر و فراگیرتر بهره ببرند و در نهایت به بهبود و رشد اقتصادی کمک کنند.

نویسنده: اتور الله حیات، مدیر ارشد نشریات افغانستان بانک

دیجیتالی بانک های مرکزی می تواند به غلبه بر مقاومت فرهنگی کمک کند، در حالی که کمپین های آگاهی عامه عمومی می توانند مزایای ارزهای دیجیتال را برجسته سازند. علاوه بر این، توسعه تکنالوژی که افراد بدون تلفون هوشمند یا دسترسی قابل اعتماد به اینترنت را در خود جای دهد، حیاتی است، که می تواند از طریق راه حل های تأدیات آفلاین یا مشارکت با مشاغل محلی انجام شود. در نهایت، برای اطمینان از اینکه اجرای ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی منابع را از نیازهای فوری منحرف نمی کند، دولت ها می توانند با همکاری سازمان های بین المللی برای تقسیم بار مالی و ارائه تخصص در توسعه یک سیستم ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی پایدار، به دنبال بودجه و کمک های فنی بین المللی باشند.

نتیجه گیری

اجرای بالقوه ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی در اقتصاد های در حال توسعه، فرصتی تحول آفرین برای رسیدگی به چالش های اقتصادی مختلف ارائه می دهد. ارزهای دیجیتال بانک های مرکزی با افزایش شمولیت مالی، می توانند به جمعیت های بدون حساب بانکی دسترسی به خدمات مالی ضروری را فراهم

ماخذ:

1. Zhou, J., & Zhang, Y. (2022). Central bank digital currencies: Motives, economic implications, and the research frontier. *Annual Review of Economics*, 14, 1-27. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-051420-020324>
2. Hansen, T., & Delak, K. (2022). Security considerations for a central bank digital currency. *FEDS Notes*. Federal Reserve. <https://www.federalreserve.gov/econres/notes/feds-notes/security-considerations-for-a-central-bank-digital-currency-20220203.html>
3. Faqeerzai, M., & Faryad, J. (2021). *Remittances to Afghanistan: An examination of transfer cost, identification of transfer channels and volume*. Afghanistan Central Bank. <https://dab.gov.af/sites/default/files/2021-04/Remittances%20to%20Afghanistan.pdf>
4. Eastern Caribbean Central Bank. (n.d.). *D-Cash*. Retrieved March 15, 2025, from <https://www.eccb-centralbank.org/d-cash>
5. Central Bank of Nigeria. (n.d.). *eNaira*. <https://enaira.gov.ng/>
6. Andolfatto, D. (2021). Assessing the impact of central bank digital currency on private banks. *Economic Journal*, 131(634), 525-540. <https://doi.org/10.1093/ej/ueaa073>
7. Araujo, F. (2021). Initial steps towards a central bank digital currency by the Central Bank of Brazil. *Bank for International Settlements*. https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap123_c.pdf
8. Zhou, J., & Zhang, Y. (2021). Central bank digital currencies: Motives, economic implications, and the research frontier. *Annual Review of Economics*, 13, 1-27. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-051420-020324>
9. Central Bank of The Bahamas. (n.d.). *Sand Dollar*. <https://www.sanddollar.bs/>
10. Auer, R., & Böhme, R. (2019). Designing central bank digital currencies. *IMF Working Papers*, No. 2019/252. <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/11/18/Designing-Central-Bank-Digital-Currencies-48739>
11. Federal Reserve Bank of Kansas City. (2023). *Observations from the retail CBDCs of the Caribbean*. <https://www.kansascityfed.org/research/payments-system-research-briefings/observations-from-the-retail-cbdc-of-the-caribbean/>

In essence, interoperability is not just a technical feature but a strategic enabler of inclusive economic growth and digital financial transformation. Collective commitment and proactive policies will be critical to building interoperable payment ecosystems that serve the needs of all users, today and in the future.

Sayed Nadeem Sadat

Innovative & Digital Financial Manager

Credit Registry & Financial Inclusion Department

Da Afghanistan Bank

Gul Badshah Safi

Innovative Finance Senior Manager

Credit Registry & Financial Inclusion Department

Da Afghanistan Bank

References

- Alliance for Financial Inclusion (AFI). (2021). *Interoperability in digital financial services: Policy frameworks and approaches*. https://www.afi-global.org/sites/default/files/publications/2018-09/AFI_Interoperability_PM_AW_digital.pdf
- Catalini, C., & Gans, J. S. (2020). *Some simple economics of the blockchain*. *Communications of the ACM*, 63(7), 80–90. <https://doi.org/10.1145/3359552>
- CGAP. (2021). *Interoperability and financial inclusion: A framework for policymakers*. Consultative Group to Assist the Poor. https://www.cgap.org/sites/default/files/publications/2021_01_Technical_Note_Interoperability_Digital_Financial_Services.pdf
- EAC. (2022). *East African Payments System (EAPS)*. East African Community. <https://www.eac.int/press-releases/311-digital-transformation/3325-eac-readies-to-advance-digital-integration-with-an-ambitious-cross-border-payment-system-masterplan>
- European Payments Council. (2017). *SEPA migration progress and lessons learned*. <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/news-insights/news/migration-sepa-payment-schemes-2019-version-iso-20022-postponed-sunday-17-march>
- European Payments Council. (2021). *SEPA: Single Euro Payments Area*. <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/about-sepa>
- GSMA. (2016). *Mobile money interoperability: Making mobile money work across borders and systems*. GSM Association. <https://www.gsma.com/solutions-and-impact/connectivity-for-good/mobile-for-development/uncategorized/understanding-mobile-money-interoperability-its-evolution-and-path-to-a-sustainable-future/>
- GSMA. (2016). *State of the industry report on mobile money 2021*. https://www.gsma.com/mobilefordevelopment/wp-content/uploads/2016/10/2016_GSMA_The-impact-of-mobile-money-interoperability-in-Tanzania.pdf%20%20
- GSMA. (2021). *State of the industry report on mobile money 2021*. https://www.gsma.com/mobilefordevelopment/wp-content/uploads/2021/03/GSMA_State-of-the-Industry-Report-on-Mobile-Money-2021_Full-report.pdf
- International Monetary Fund (IMF). (2021). *Central Bank Digital Currencies: Foundational Principles and Core Features*. <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/063/2023/011/article-A001-en.xml>
- International Organization for Standardization (ISO). (2020). *ISO 20022 for dummies*. <https://www.iso20022.org/>
- Jack, W., & Suri, T. (2014). *Risk sharing and transactions costs: Evidence from Kenya's mobile money revolution*. *American Economic Review*, 104(1), 183–223. <https://doi.org/10.1257/aer.104.1.183>
- McKinsey & Company. (2022). *The 2022 McKinsey Global Payments Report*. <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/the-2022-mckinsey-global-payments-report>
- McKinsey & Company. (2022). *The future of payments: A global perspective*. <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/the-future-of-payments-in-the-middle-east>
- NPCL (2023). *Unified Payments Interface (UPI) – Product Overview*. National Payments Corporation of India. <https://www.npci.org.in/what-we-do/upi-global/flr/product-overview>
- OECD. (2021). *Open banking: Regulatory framework and market developments*. Organisation for Economic Co-operation and Development. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/01/shifting-from-open-banking-to-open-finance_1a650f63/9f881c0c-en.pdf
- Pazarbasioglu, C., Mora, A. G., Uttamchandani, M., Natarajan, H., Feyen, E., & Saal, M. (2020). *Digital financial services*. World Bank Group. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02681102.2023.2199139>
- RBI. (2023). *UPI product statistics*. Reserve Bank of India. <https://www.rbi.org.in/scripts/Statistics.aspx>
- World Bank. (2020). *Payment aspects of financial inclusion in the fintech era*. World Bank Group. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/230991592918282222/pdf/Payment-Aspects-of-Financial-Inclusion-in-the-Fintech-Era.pdf>
- World Bank. (2020). *Payment aspects of financial inclusion in the fintech era: Consultative report*. Committee on Payments and Market Infrastructures & World Bank Group. <https://www.bis.org/cpmi/publ/d191.htm>

trasts with Kenya's slower progress, where dominant providers resisted opening networks, and technical issues delayed integration (Jack & Suri, 2014).

The EU's Single Euro Payments Area (SEPA) harmonized euro payments across member states but faced initial coordination and standardization challenges, underscoring the need for sustained effort (European Payments Council, 2017). These cases show that success requires technological readiness, strong leadership, supportive policies, and multi-stakeholder cooperation, offering valuable lessons for diverse markets.

8- The Road Ahead

The future of payment interoperability depends on strategic collaboration, infrastructure investment, and regulatory harmonization across public and private sectors (CGAP, 2021). Multi-stakeholder dialogue among governments, central banks, fintech, banks, and telecoms is essential to create inclusive, secure frameworks and reduce fragmentation.

Investing in scalable national payment platforms with real-time processing and secure APIs under central bank oversight fosters broad participation and enables cross-border interoperability (World Bank, 2020). Harmonizing regulations on licensing, consumer protection, and data privacy—seen in initiatives like ASEAN Payment Connectivity and PAPSS—reduces legal barriers and supports integration.

Emerging technologies such as AI for fraud detection and biometrics for authentication enhance trust and security in interoperable systems (McKinsey, 2022; GSMA, 2021). Cen-

tral Bank Digital Currencies (CBDCs) offer new interoperability opportunities but require careful alignment with existing systems and regulations to ensure financial stability and inclusion (IMF, 2021). In sum, continued innovation, partnership, and regulatory foresight are vital to building resilient, inclusive, and future-ready interoperable payment ecosystems.

9- Conclusion

Interoperability stands as a cornerstone in the evolution of electronic payment systems, offering a pathway to more inclusive, efficient, and resilient financial ecosystems. By enabling seamless interaction across diverse payment platforms, interoperability expands access to digital financial services, reduces transaction costs, and fosters healthy competition and innovation (CGAP, 2021; World Bank, 2020). It is especially crucial for reaching underserved populations and supporting cross-border transactions that underpin global trade and remittance flows.

However, realizing the full potential of interoperability requires **coordinated action** among multiple stakeholders, including regulators, financial institutions, fintech companies, and technology providers. Regulatory frameworks must be designed to promote openness, security, and consumer protection, while investment in modern infrastructure and standards harmonization are essential to facilitate connectivity and trust. Furthermore, ongoing collaboration ensures that interoperability initiatives remain adaptive to technological advancements such as AI, biometrics, and central bank digital currencies.

Countries like India and Mexico have promoted open banking and mandated interoperability, boosted adoption and lowered costs (Pazarbasioglu et al., 2020).

Central banks often lead reforms and oversee national payment platforms such as India's UPI, Brazil's PIX, and Ghana's GhIPSS, ensuring neutrality and inclusion for smaller providers and underserved users (AFI, 2021). Regulatory sandboxes further encourage innovation while managing risks.

Collaboration among regulators, providers, telecoms, and consumer groups is essential to standardize data exchange and service expectations (CGAP, 2021). International bodies like ITU and ISO develop standards like ISO 20022 to support interoperability globally. Cross-border policy coordination on KYC, AML, and settlements reduces legal barriers, exemplified by initiatives like ASEAN Payment Connectivity and PAPSS.

In sum, progressive, coordinated regulation is foundational to building inclusive, secure, and efficient interoperable payment systems for the digital future.

6- Innovations Driving Interoperability

Technological innovation is crucial in advancing interoperability within electronic payment systems. Key developments include APIs, blockchain/distributed ledger technologies (DLTs), and real-time payment systems, which enable faster, secure, and seamless transactions across providers.

Open banking, driven by standardized APIs, allows authorized fintechs and digital wallets real-time access to bank data with user con-

sent, enhancing customer experience and fostering interoperability (World Bank, 2020). Regulations like the EU's PSD2 and the UK's Open Banking mandate API openness to stimulate innovation (OECD, 2021).

Blockchain and DLTs support decentralized, transparent cross-border payments with real-time settlement, as seen in projects like RippleNet and Stellar, offering efficient alternatives to correspondent banking (Catalini & Gans, 2020).

Real-time payment systems (RTPS) such as India's UPI, Brazil's PIX, and Thailand's PromptPay provide instant transaction settlement, acting as national interoperability backbones by connecting banks, fintechs, and mobile money (McKinsey, 2022). Together, these technologies enhance speed, transparency, scalability, and security, shaping an inclusive and efficient digital payments ecosystem—though success depends on supportive regulation and governance.

7- Real-World Applications

Real-world interoperability examples highlight both benefits and challenges for building inclusive payment systems. India's Unified Payments Interface (UPI), launched in 2016, connects banks and fintechs via open APIs, enabling over 7 billion monthly transactions by 2023 and showcasing strong government support and stakeholder collaboration (NPCI, 2023; World Bank, 2020).

In Tanzania, mobile money interoperability among providers like Vodacom and Airtel expanded financial access by allowing cross-network transfers, aided by regulatory backing and partnerships (GSMA, 2021). This con-

served populations (GSMA, 2021). Regulators play a crucial role by setting standards and providing shared infrastructure (World Bank, 2020). Without coordinated collaboration, interoperability remains fragmented and its transformative potential unrealized.

3- The Benefits of Interoperability

Interoperability in electronic payments enhances efficiency, accessibility, and financial inclusion by enabling seamless interaction across platforms like mobile wallets, banks, and fintech apps. This flexibility empowers users, especially in rural and low-income areas, to access diverse financial services and simplifies transactions (GSMA, 2021).

It also reduces transaction costs by enabling direct, real-time transfers and minimizing reliance on expensive intermediaries, making digital finance more affordable—an important factor in developing countries. Additionally, interoperability fosters competition and innovation by shifting focus from customer lock-in to better service, driving improved user experiences and tailored products.

Interoperability further supports faster, cheaper cross-border transactions, facilitating economic integration through initiatives like the ASEAN Payment Connectivity Framework and the Pan-African Payment and Settlement System (PAPSS). Overall, interoperability is essential for creating inclusive, competitive, and future-ready payment ecosystems.

4- Current Landscape of Payment Interoperability

Many countries and regions have advanced interoperable payment systems through government, central bank, or private-sector initia-

tives. India's Unified Payments Interface (UPI), managed by NPCI, enables instant real-time payments across 300+ banks and fintechs, boosting digital transactions and inclusion (NPCI, 2023). Similarly, Tanzania's mobile money interoperability allows cross-network transfers among providers like Vodacom and Airtel, improving access and lowering costs (GSMA, 2016).

Regional systems like the East African Payments System (EAPS) facilitate real-time cross-border settlements in local currencies, promoting trade and financial integration. Europe's Single Euro Payments Area (SEPA) harmonizes euro transactions across 36 countries with standardized processes and legal frameworks, enabling fast and cost-effective cross-border payments (European Payments Council, 2021).

Public infrastructure leads in countries such as India and Brazil, ensuring regulatory oversight and inclusion via centralized systems like UPI and PIX. In contrast, private sector models, prominent in fintech hubs, drive interoperability through market agreements and APIs (McKinsey, 2022). Most successful systems blend public and private efforts, balancing innovation with stability and inclusivity, especially in low-income markets.

5- Role of Policy and Regulation

Effective interoperability in payment systems hinges on strong regulatory and policy frameworks, not just technical solutions. Clear, technology-neutral regulations foster competition, consumer protection, data exchange, and access to shared infrastructure, preventing fragmentation and exclusion (World Bank, 2020).

Interoperability in Electronic Payments

1- Introduction

The global shift toward digital finance has heightened the need for **interoperability**—the seamless interaction among various payment platforms and providers (GSMA, 2016). As electronic payments like mobile money, digital wallets, and internet banking proliferate, interoperability becomes crucial to overcome fragmentation, reduce costs, and promote efficiency, especially for underserved populations (World Bank, 2020; Pazarbasıoğlu et al., 2020). Without it, users face closed systems with limited options and higher transaction burdens.

Recognized as a public good, interoperability enhances financial inclusion, trust, and innovation when backed by strong regulation and open standards (CGAP, 2021). Countries like

India, through the Unified Payments Interface (UPI), have demonstrated how interoperable systems can transform payment landscapes (RBI, 2023). Regionally, initiatives such as EAPS and the ASEAN Payment Connectivity Framework show its potential for cross-border payments and economic integration. Despite implementation challenges, the growing global push for interoperability reflects its strategic importance in building inclusive, competitive, and resilient digital financial ecosystems.

2- Understanding Interoperability

Interoperability in electronic payments enables seamless transactions across different platforms, allowing users to interact beyond a single provider's system. It spans four key dimensions: technical, operational, legal, and semantic interoperability (ISO, 2020; World Bank, 2020; CGAP, 2021).

Technical interoperability ensures systems can connect via APIs and standardized protocols. Operational aspects cover processes like clearing, settlement, and risk management across institutions. Legal interoperability aligns regulatory frameworks, supporting compliance in areas like AML and consumer protection. Semantic interoperability ensures consistent interpretation of data, vital for cross-border payments.

Achieving full interoperability requires joint efforts among banks, fintechs, mobile money providers, and regulators. Banks offer financial stability, while fintechs and mobile networks bring innovation and reach to under-

ګرانو هېواد والو!

د افغانستان بانک د بانکي سکتور پېریدونکو ته د لا
زیاتو آسانتیاوو د رامنځته کولو په موخه له ډالري
حسابونو څخه په میاشتني توګه د پیسو ایستلو کچه
له ۶۰۰۰ ډالرو څخه ۱۵،۰۰۰ ډالرو ته لوړه کړې ده.

سرمایه گذاری های کوچک اما
هدفمند، مسیر رفاه، ترقی و
تعالی جامعه را هموار می
سازند. تمویلات مالی خرد
دریافت کنید و کسب و کارتان
را گسترش دهید.